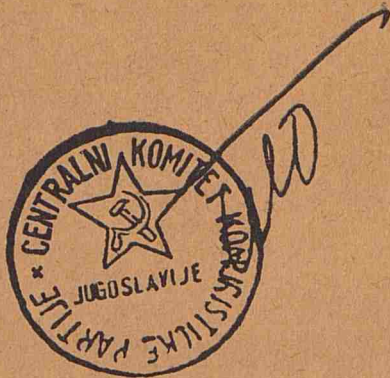

**BALCANII
LĂSAȚI PRADĂ
BOLȘEVISMULUI**

Fapte - Documente - Voci din presă

Ștampila „Comitetului Central al
Partidului Comunist Jugoslav”
cu semnătura lui Tito

**BALCANII
LĂSAȚI PRADĂ
BOLȘEVISMULUI**

Fapte - Documente - Voci din presă

1 9 4 4

CUM S'A AJUNS LA LOVITURA LUI SIMOVICI

Două zile după ce primul ministru Zvetkovici semnase la Viena adeviziunea Jugoslaviei la Pactul Tripartit, guvernul fu răsturnat printr'o lovitură de stat condusă de Generalul Simovici. Conspiratorii puseră mâna pe putere și îndrumară politica țării pe o cale favorabilă în totul Angliei. În felul acesta a fost târîtă în război și această parte a Europei, care fusese neutră până atunci și a cărei populație voia de sigur să rămână neutră.

Tragedia Jugoslaviei începu.

Cum a putut să se ajungă la acest „putsch” îndreptat contra păcii Sudestului european?... Cine au fost autorii acestui atentat contra securității Balcanilor? Nu vom răspunde noi-înșine la aceste întrebări, ci vom lăsa să vorbească documentele: rapoartele legațiilor, cuvântări rostite la radio, declarații guvernamentale și dări de seamă ale presei. Ele vorbesc o limbă clară care va fi înțeleasă de oricine.

ROLUL ANGLIEI

Înainte de 25 Martie 1941: Cu câteva zile înainte de semnarea Pactului Tripartit de către guvernul Zvetkovici (la 25 Martie), ministrul Angliei la Belgrad a înmănat o notă de protest contra adeviziunii iminente a Jugoslaviei. În această notă se spunea, după o declarație a subsecretarului de stat britanic Butler, făcută în Camera Comunelor la 26 Martie: „Guvernul Majestății sale a aflat cu indignare că Jugoslavia înclină acum dintrodată să semneze tratatul, prin care nu numai că ar părăsi poziția ei neutră, ci s'ar încadra chiar de-a-dreptul fățiș în sistemul inamicilor Mării Britanii”.

După o telegramă a ministrului Germaniei la Belgrad, fraza finală, hotărîtoare, a notei suna: „Jugoslavia se lasă pradă unei iluzii dacă își închipue că noua ei politică îi va fi iertată după război”.

26 Martie: Cuvântare la radio a secretarului de stat britanic pentru India, Amery, răspândită în limba sârbă de către posturile britanice de radiodifuziune. În această cuvântare se încearcă să se ațâțe populația Jugoslaviei contra guvernului jugoslav. În ea se spunea printre altele: „Mă adresez vouă, preoți și studenți, care timp de secole ați ținut sus făclia spiritului național. Vreți să îngăduiți ca Jugoslavii să fie transformați iarăși într'un popor de sclavi?... Dacă poporul jugoslav arată limpede că el socoate alăturarea de puterile Axei drept o trădare față de onoare și libertate, atunci guvernul va fi obligat să socoată de datoria sa să întrebe, înainte de ratificarea pactului, care este voința poporului”.

La 26 Martie a. m., are loc o convorbire secretă mai îndelungată între atașatul aerian englez și generalul Simovici, „în cursul căreia s'au discutat amănunțele exacte cu privire la ajutorul englez în cazul unui război cu Puterile Axei, pe care Simovici îl socoate de neînălțurat în cazul în care lovitura de stat reușește” (Telegramă a ministrului plenipotențiar german din 26 Martie).

27 Martie: Discurs al lui Churchill asupra putsch-ului lui Simovici. În el se spune: „Putem să sperăm de aceia — vorbesc evident numai pe baza informațiilor pe care le-am primit — că se va forma un guvern jugoslav, care să fie demn să apere libertatea și integritatea țării. Un astfel de guvern va primi, în sforțările sale curagioase, din partea Imperiului Britanic și — nu mă îndoiesc — și din partea Statelor Unite, tot ajutorul și sprijinul posibil. Imperiul Britanic și aliații săi vor face cauză comună cu națiunea jugoslavă și vom lupta mai departe și vom întreprinde în comun toate sforțările, până la victoria deplină”.

27 Martie: Agentura Globereuter răspândește o știre, în care se subliniază „rolul viteaz jucat de Petru al Jugoslaviei” și se reproduce următoarea declarație, făcută cu patru săptămâni în urmă de Petru într'o scrisoare adresată unui prieten din Londra: „Nu mai aștept decât ziua în care Jugoslavia se va decide contra Naziștilor, ca să pot în sfârșit să preiau comanda armatei mele”.

28 Martie: Primul ministru sud-african Smuts declară Agenției Reuter asupra evenimentelor din Jugoslavia: „Bătălia din Balcani este pierdută pentru Germania. Cine a cauzat acest lucru? Tânărul rege Petru, — să-l numim „Petru cel Mare”. Fie că

foși Göringii, Hitlerii, Goebelsii și alți monștri ai omenirii să fie prefăcuți în pulbere de acest tineret."

28—29 Martie: Voci din presa engleză cu privire la putschul lui Simovici:

„Daily Herald” din 28 Martie declară că contribuția engleză la apărarea Balcanilor va fi, în clipa hotărâtoare, generoasă, eficientă și temerară.

„Daily Sketch” din 28 Martie scrie că Anglia salută Jugoslavia ca aliată și va avea grijă ca să se facă dreptate cauzei ei. În ultimele 36 de ore ar fi avut loc convorbiri importante, care nu au lăsat guvernului jugoslav nicio îndoială cu privire la mărimea ajutorului englez.

„Daily Mail” din 29 Martie declară că Jugoslavia nu mai poate să se reîntoarcă la o simplă neutralitate. S’ar naște acum, prin posibilitatea formării unui bloc anglo-greco-jugoslav, prilejul de a grăbi înfrângerea Germaniei și de a lupta pentru libertatea jugoslavă. În orice caz Jugoslavia va avea după aceea partea ei din răsplătă. Dacă Jugoslavia s’ar declara neutră, ea ar fi obligată să renunțe... la ajutorul englez și american..

„News Chronicle” din 29 Martie spune în articolul de fond că trupele jugoslave ar putea învălui flancul stâng al Italianilor în Albania. În cazul acesta, Germania s’ar găsi curând în fața unui bloc de neclintit, care ar merge din Caucaz până la Marea Adriatică și în care Anglia va fi un partener activ și „de temut”.

1 Aprilie: Ziaristul american Winston Phelps scrie în gazeta „Providence Sunday Journal”: „Evenimentele din Jugoslavia din ultima săptămână au avut toate aparențele exterioare a ceea ce se numește uneori „o ridicare spontană a unui popor mâniat contra unui guvern nepopular”. În realitate este vorba de un complot pregătit cu grijă, iar rezezițiunea și eficacitatea cu care conspiratorii au pus mâna pe putere au fost doar rezultatul a luni întregi de pregătiri atente. Rolul jucat în această conspirație de către agenții secreți britanici nu a fost încă desvăluit. După ce fumul se va risipi și se vor cunoaște toate amănunțele, va ieși poate la iveală că agenții Londrei au avut o parte considerabil mai mare în aceste evenimente, decât se admite astăzi. Ușurința cu care s’a executat complotul este o dovadă destul de puternică pentru faptul că toate planurile au fost pregătite cu grijă și cu mult înainte. Complotul s’a desfășurat cu preciziunea unui ceasornic; el a fost realizat dela început până la sfârșit fără nicio

piedecă. Niciodată vreo revoltă spontană a unui popor indignat nu s'a petrecut atât de neted și fără incidente. Regele Petru, în vârstă de 17 ani, a jucat rolul unui decor. Ideia că acest tânăr băiat a conceput întregul plan și a intrat în scenă pentru „a lua puterea în mâinile sale” nu merită nicio crezare. Mâini mai experimentate și creiere mai dibace decât cele ale lui Petru, au condus complotul din dosul scenei. Britania este îndreptățită să treacă în contul ei acest lucru, ca o victorie de mare importanță.”

7 Martie: Ziarul „Chicago Times” vorbește de un „gigantic și îndrăzneț joc de noroc” al lui Churchill și spune: „Jugoslavia trebuia încurajată cu încredință. Avem de sigur dreptul acum să admitem că Belgradul a urmat sfaturile britanice cu mult înainte de cele 10 zile ale domniei regelui Petru... Planul temerar al lui Churchill pare a fi reușit minunat de bine. Balcanii au fost aruncați în război pentru propria lor libertate.”

ROLUL AMERICII

27 Iulie 1940: Ministrul Statelor Unite la Belgrad, Lane, raportează asupra unei convorbiri avute cu cunoscutul ministru jugoslav și conducător al Slovenilor, Dr. Korosec. Lane își exprimă regretul că Korosec respinge orice colaborare cu Uniunea Sovietică și că năzuințele jugoslave de a întreprinde relații prietenești cu România și totodată și cu Ungaria și de a netezi dificultățile dintre aceste două țări, sunt în folosul dorințelor germane. (Din actele confiscate la Consulatul general american din Zagreb, publicate în presa croată la începutul lui Septembrie 1941).

Februarie 1941: Colonelul Donovan se oprește, în cursul călătoriei sale prin Balcani, timp mai îndelungat în Jugoslavia. După cum a constatat însăși presa americană (vezi mai jos), Donovan a încurajat pe viitorii rebeli prin mari promisiuni de ajutor.

Februarie/Martie 1941: O știre a agenției Associated Press din Belgrad din 26 Martie 1941 spune: „Ministrul Americii în Jugoslavia, Arthur Bliss Lane, a întreprins în timpul deliberărilor jugoslave asupra unei alăturări de puterile Axei o campanie energetică de patru săptămâni, pentru a face cunoscut Jugoslaviei că Statele Unite „vor da ajutor oricărei națiuni care se apără.”

22 Martie 1941: Lane declară lui Cinzar Markovici că adeviziunea Jugoslaviei la Pactul Tripartit ar reprezenta un act ne-amical față de Statele Unite (Articol al lui Blies Lane „Conquest in Yugoslavia” în revista „Life” din 15 Septembrie 1941).

Inainte de 27 Martie 1941: După o știre a agenției Globe-reuter din New-York, din 27 Martie, cercurile oficiale au recunoscut la 27 Martie „că fără îndoială că Statele Unite au înfățișat în ultimele zile guvernului din Belgrad avantajii unui sprijin englez și american, sprijin de care Jugoslavia s’ar bucura dacă s’ar opune puterilor Axei.”

După reprezentantul din Washington al ziarului „New-York Times” (la 29 Martie) cercurile guvernamentale din Washington au recunoscut „că promisiunea făcută Belgradului cu privire la un ajutor posibil al Statelor Unite... a încurajat de sigur cercurile revoluționare în acțiunea lor.”

26 Martie 1941: Guvernul american blochează, imediat după adeviziunea guvernului Zvetkovici la Pactul Tripartit, conturile jugoslave din Statele Unite.

27 Martie 1941: Subsecretarul de stat Summer Welles anunță „că plenipotențiarul Statelor Unite la Belgrad a primit însărcinarea să comunice noului guvern jugoslav că guvernul Statelor Unite a salutat cu cea mai mare căldură vestea despre schimbarea de guvern din Jugoslavia și felicită Jugoslavia cu acest prilej. În conformitate cu prevederile legii de împrumut și închiriere Roosevelt va fi în măsură să dea un ajutor material eficace tuturor națiunilor care încearcă să-și apere neatârnată și neștirbirea contra unui agresor, națiuni printre care se numără acum și Jugoslavia.” Conturile jugoslave au fost deblocate.

27 Martie: Senatul american exprimă felicitările sale noului guvern jugoslav și constată că Roosevelt este împuternicit să sprijine toate țările care năzuiesc să-și mențină independența (printre care se numără acum și Jugoslavia).

27 Martie: O știre a agenției Associated Press din Belgrad spune: „De-abia a luat noul guvern puterea, și ministrul Statelor Unite, Lane, a și transmis promisiunea Statelor Unite de a sprijini Jugoslavia în cazul în care ea va rezista.”

29 Martie: Roosevelt trimite regelui Petru următoarea telegramă de felicitări: „În acest moment, în care Majestatea Voastră ați preluat exercițiul, deplin al drepturilor și puterilor

Voastre și conducerea unui popor viteaz și independent, aș dori să mă unesc cu poporul Statelor Unite în exprimarea urărilor noastre sincere pentru sănătatea și prosperitatea Majestății Voastre și pentru libertatea și independența Jugoslaviei. Imi exprim în afară de aceasta nădejdea că raporturile dintre guvernul Vostru și guvernul Statelor Unite vor servi spre folosul reciproc menținerii principiilor de libertate și toleranță, pe care le respectă poporul jugoslav ca și cel american.”

Cu privire la aceasta David Lawrence remarcă în „New-York Sun”: „Nu este în obiceiul Statelor Unite de a recunoaște cu o astfel de repeziune un guvern care a răsturnat cu mijloace revoluționare vechiul regim, și cu atât mai puțin, de a-i mai trimete după aceea și felicitări. Dar nu există niciun cod de morală sau protocol diplomatic care să reziste când este vorba ca un guvern oarecare, mare sau mic, să se opună Naziștilor. Afară de aceasta, Statele Unite vor să arate nemijlocit că ele dau Jugoslaviei puternicul lor sprijin moral.”

5 Aprilie: Lane comunică într'o telegramă adresată guvernului sau că a exprimat lui Macek admirația sa pentru intrarea lui în guvernul Simovici (după documentele confiscate la Consulatul General american din Zagreb și publicate în presa croată).

6 Aprilie: Secretarul de stat Hull declară într'o conferință de presă cu privire la începerea războiului: „Guvernul american va trimete acum Jugoslaviei, potrivit cu politica lui de a ajuta pe acei care se apără ei înșiși contra celor ce vor să-i cucerească, cât mai repede cu putință ajutoare militare și de alt fel.

6 Aprilie: Telegramă a lui Roosevelt către regele Petru: „Statele Unite vor trimete, așa cum am asigurat deja guvernul Majestății Voastre, cât mai repede tot ajutorul material posibil.”

Cu privire la întâmplările din Jugoslavia, corespondentul din Washington al lui „New-York Times”, Bertram Hutten, scrie la 12 Aprilie 1941: „Cercurile informate indicau tot mai mult Statele Unite drept forța motoare care a dus la întinderea războiului în Balcani. America — se spune — a promis armatei jugoslave sprijin pentru cazul în care ea se revoltă și formează un alt guvern. Englezii au atânat și mai mult acest foc. Cercurile informate au desemnat pe Coloneul american Donovan drept forța motoare. Acesta ar fi discutat, ca observator al ministrului marinei Knox, atât cu Prințul Paul cât și cu militari jugoslavi.

La urmă Donovan a apărut în Orientul Apropiat ca reprezentantul aproape personal al lui Roosevelt.”

„Saturday Evening Post” din 22 Mai 1941 publică o dare de seamă din Berna, scrisă de cunoscutul jurnalist Demaree Bess, în care se spune că prin răsturnarea guvernului Prințului Paul, guvernul Statelor Unite s’a amestecat direct în istoria Balcanilor. Din această cauză, acea zi este o zi istorică în istoria Statelor Unite, deoarece un mic grup de Americani este răspunzător de provocarea unei explozii, care a rupt în mai puțin de două săptămâni o țară în bucăți. Guvernul a luat asupra-și, în numele Americii, îndatoriri care au creat cu adevărat o nouă graniță americană la Dunăre. Americanii au cunoscut forța germană și au prevăzut că Jugoslavia va fi dată peste cap și mii de oameni din populația ei vor fi măcelăriți. Ei au vrut însă să se joace de-a politica de război. Americanii care au luat asupra lor îndatoriri față de Jugoslavia și-au dat perfect seama că America este prea departe de Balcani și nu este în stare să producă suficiente muniții, nici pentru propria înarmare și pentru ajutorarea Angliei. Le-a fost cunoscut faptul că nu există suficient tonaj pentru transport. Încrederea Sârbilor în America a fost folosită pentru a convinge pe conducătorii sârbi să facă din țara lor un câmp de bătaie pentru un război anglo-german. America a început acțiunea diplomatică cu vizita lui Donovan la Belgrad. Donovan este un tip îmbătrânit în rele, care se distrează făcând politică de război... Donovan a pus pe conducătorii jugoslavi în fața alegerii între o combinație anglo-americană și Axă. La fiecare tratat cu Germania, Statele Unite vor socoti Jugoslavia drept inamică, în timpul războiului și după el. Plenipotențiarul Statelor Unite, Lane, a lucrat neobosit pentru a sabota un tratat cu Germania. În felul acesta Statele Unite au preluat pentru întâia oară rolul conducător în politica balcanică și totodată răspunderea, în mod public, pentru rezultat.

În sfârșit trebuie atras atenția asupra frazei următoare, cuprinse într’un mesagiu de despărțire al lui Petru al Jugoslaviei, adresat lui Roosevelt la 5 August 1942 după vizita sa în Statele Unite: „Este mai mult de un an, de când poporul jugoslav s’a adunat pe străzile Belgradului. Pe vremea aceea am prins curaj în nădejdea că Statele Unite vor da sprijinul lor tuturor aceluia care se luptă mai degrabă, decât să se lase pradă sclaviei josnice.”

Capitolul următor al tragediei Jugoslaviei este cunoscut. Prin lovitură scurtă și puternică armata ei a fost înfrântă de armata

germană. Nici Englezii și nici Americanii nu au mișcat în acea vreme nici măcar un deget, pentru a veni în ajutorul statului pe care îl îmbrănciseră în război. Regele plecă din țară cu guvernul lui de complotiști și ultimul act al tragediei începu:

Biserică de sat, catolică, incendiată de partizani

Trădarea Angliei și a Americii față de guvernul de emigranți jugoslavi, care coincide cu cel mai trist capitol din istoria engleză, — cu predarea uneia din cele mai însemnate părți ale Europei în mâinile bolșevismului.

ANGLIA NETEZEȘTE CALEA BOLȘEVISMULUI

Etapele trădării Angliei și Americii față de guvernul jugoslav de emigranți.

16 Aprilie 1941: Postul de radio Athena a comunicat în mai multe rânduri că regele Petru al Serbiei împreună cu primul său ministru, general Simovici, și cu mai mulți miniștri se găsește de curând la Athena.

22 Aprilie 1941: Regele Petru al Jugoslaviei, ca și generalul Simovici și ceilalți membri ai guvernului, cu excepția vicepreședintelui consiliului de miniștri Macek, au sosit, după știri date de presă, venind din Athena, prin Alexandria, la Ierusalim.

23 Aprilie 1941: Ministrul de externe Eden face o declarație în Camera Comunelor în care spune printre altele textual: „Regele Jugoslaviei și guvernul jugoslav s’au stabilit acum în Orientul Apropiat. Guvernul jugoslav activează deci mai departe ca guvern format conform cu constituția al întregii Jugoslavii, și Jugoslavia se află alături de Aliați în război cu Germania. Guvernul britanic a primit la 21 Aprilie dela primul ministru jugoslav asigurarea în toată forma că guvernul jugoslav are intenția de a se alătura ca aliat credincios guvernului britanic și că s’a decis să continue lupta până la cucerirea victoriei finale. Nu am nevoie să spui Camerei că guvernul britanic întâmpină această asigurare cu cea mai mare satisfacție și declară la rândul-i că are intenția fermă să restabilească independența Jugoslaviei. Intre timp guvernul jugoslav poate conta pe cel mai mare sprijin cu putință al guvernului britanic în continuarea războiului contra inamicului comun.”

20 Mai 1941: Statele Unite au declarat într’o notă adresată de către Sumner Welles fostului plenipotențiar jugoslav în USA — după cum anunță Associated Press — că Statele Unite vor recunoaște mai departe guvernul jugoslav din exil.

11 August 1941: Guvernul britanic comunică numirea lui George William Rendel ca ministru pe lângă guvernul jugoslav din Londra. Rendel funcționase înainte la Berlin, Athena, Lissabona, Madrid și Sofia.

13 Ianuarie 1942: Guvernul jugoslav exilat dela Londra face cunoscut că primul ministru, generalul Simovici, și-a oferit

demisia și a fost înlocuit printr'o personalitate politică. Succesorul său este vice-președintele de până acum al consiliului (din guvernul Simovici). În acelaș timp generalul Mihailovici, care conduce lupta răsculaților din Serbia de Sud, a fost numit ministru de război onorific. Într'o declarație se spune că remanierea guvernului s'a făcut pornindu-se dela două puncte de vedere: pentru a se da o expresie mai potrivită declarației din Atlantic și pentrucă problemele de după război trebuiesc examinate încă de pe acum în modul cel mai atent de către personalități cu experiență politică. Guvernul alcătuit acum reprezintă — se spune — în compoziția sa politică unitatea țării. Cu privire la recunoașterea generalului Mihajlovici s'a declarat că el sta în neîntreruptă legătură zilnică cu Londra, că a izbutit să alcătuiască o armată de peste 80.000 de oameni, care au fost înarmați în cea mai mare parte cu arme capturate dela Germani. Trupele sale stăpănesc cea mai mare parte din Serbia de Sud.

27 Martie 1942: Președintele Roosevelt adresează următoarea telegramă fostului rege Petru al Jugoslaviei: „Cu prilejul primei aniversări a acelei memorabile zile în care poporul jugoslav a luat hotărârea vitează de a se opune primejdiilor ce amenințau libertatea și onoarea lui și a pus soarta sa în mâinile Majestății Voastre, vă transmit acest mesaj de prietenie. Populația Statelor Unite se unește cu mine pentru a transmite salutul nostru poporului jugoslav. Suntem convinși de victoria lui în viteaza-i luptă pentru recăpătarea libertății sale.”

22 Iunie 1942: Fostul rege al Jugoslaviei, Petru, a sosit în Statele Unite.

25 Iulie 1942: Reuter anunță din Washington: Regele Petru al Jugoslaviei și Președintele Roosevelt se obligă într'un comunicat comun „să facă uz de toate resursele ambelor țări pentru continuarea energică a războiului.” În declarația publicată după vizita regelui la Casa Albă se spune între altele: „După pilda minunatelor fapte ale generalului Mihajlovici și ale vitejilor lui partizani, un exemplu de voință spontană și dezinteresată de victorie, eforturile noastre reunite vor fi dedicate căutării mijloacelor potrivite pentru a înfrânge pe inamicii tuturor popoarelor libere.” — Regele Petru va părăsi în curând Statele Unite. Departamentul de Stat american anunță semnarea unui important pact de împrumut și închiriere, care prevede ajutorul reciproc și colaborarea între USA și Jugoslavia, în timpul războiului și după terminarea lui. Condițiile tratatului semnat la 24

Iulie sunt în esență aceleași ca în pactele cu Anglia, China, Rusia și alte națiuni aliate.

9 Septembrie 1942: Comisariatul sovietic al Externelor face cunoscut următorul comunicat: „Drept rezultat al convorbirilor purtate de curând între guvernul Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste și guvernele Cehoslovaciei, Jugoslaviei și Norvegiei, s'a încheiat o înțelegere, potrivit căreia, ca expresie a relațiilor reciproce prietenești, care există în momentul de față între po-

Biserică distrusă de partizani

oarele și guvernele acestor țări, ca și a strânsei alianțe în războiul contra Germaniei național-socialiste, reprezentanțele diplomatice ale Uniunii Sovietice pe lângă guvernele Cehoslovaciei, Jugoslaviei și Norvegiei, ca și reprezentanțele diplomatice ale acestor țări pe lângă guvernul Uniunii Sovietice, se transformă din legațiuni în ambasade. Miniștrii plenipotențiar, care au reprezentat până acum aceste guverne, au fost ridicați la rangul de ambasadori.”

4 Noiembrie 1942: „British Official Press” anunță: Primul ambasador al Statelor Unite pe lângă guvernul jugoslav dela Londra a înmănat regelui Petru al Jugoslaviei scrisorile sale de

acreditare împreună cu un mesajiu din partea Președintelui Roosevelt.

7 Noembrie 1942: Postul de radio New-York transmite o „emisiune jugoslavă”, care a început cu un mesajiu al fostului rege Petru și al lui Draza Mihajlovici. Mihajlovici declară că lupta sa este grea, din cauza jertfelor neobișnuit de mari, și că „trupele de ocupație” sunt de neînvinc, deoarece lui îi lipsesc armele și alimentele necesare.

4 Ianuarie 1943: „British Official Press” publică următoarea comunicare: „Guvernul jugoslav din Londra s'a hotărît din motive practice să restrângă în timpul războiului numărul miniștrilor, în timp ce caracterul principal al guvernului, anume compoziția sa din membri ai tuturor partidelor, se menține. Primul ministru, Prof. Slobodan Jovanovic, a expus într'o ședință specială a cabinetului bazele esențiale și liniile conducătoare ale acestei noi măsuri. La 28 Decembrie, în înțelegere cu întreg cabinetul, el a supus regelui demisia guvernului. Regele s'a consfățuit cu conducătorii tuturor partidelor jugoslave și s'a căzut de acord ca noul guvern să fie format de Prof. Jovanovic.”

Mai departe, agenția Reuter răspândește o declarație a lui Jovanovic după care „politica externă jugoslavă din ultimul timp nu a fost satisfăcătoare, iar guvernul a reprezentat unul din cele mai slabe guverne dela întemeierea statului jugoslav.”

23 Februarie 1943: Guvernul Uniunii Sovietice adresează o notă guvernului jugoslav din exil dela Londra în care își exprimă nemulțumirea cu privire la atitudinea ministrului de război, generalul Mihajlovici, față de partizanii comuniști de pe teritoriul fostei Jugoslavii.

26 Februarie 1943: După o dare de seamă a agenției Tass, primul ministru al Jugoslaviei, Jovanovic, a trimis lui Stalin „în numele forțelor armate jugoslave, aflate atât pe teritoriul patriei cât și în afara granițelor ei” cele mai călduroase felicitări și și-a exprimat entuziasmul pentru faptele Armatei Roșii.

După știrile venite din Londra prin Geneva și Stockholm, este de așteptat pe curând o remaniere a guvernului emigrat. Se pare că fostul ban al Banatului Croației, Subasici, a fost chemat în acest scop din America de către fostul rege Petru, la Londra, unde, după cum comunică Reuter, urmează să aibă loc o conferință a tuturor conducătorilor jugoslavi proeminenți, care se vor ocupa cu viitoarele misiuni ale statului. Se spune că este

vorba că fostul plenipotențiar al Jugoslaviei la Moscova, Gavrilovici, urmează să intre în guvern, iar „ministrul de război” Mihailovici să iasă, — pentru a risipi indispoziția Cremlinului.

27 Martie 1943: Cu prilejul aniversării a doi ani dela revoluția dela Belgrad, regele Petru al Jugoslaviei a ținut o cuvântare la radio adresată poporului său, în care a declarat: „Este important ca voi, cei care vă aflați în Jugoslavia, să nu întreprindeți vreo acțiune de proporții mai mari, înainte de a fi sosit momentul nemerit. Adunați-vă în jurul Comandantului nostru Suprem din țară. Generalul Mihailovici știe, unde și când este nevoie de voi. Urmați cu toții fără excepție ordinele sale.”

Roosevelt adresează cu prilejul celei de a două aniversări a preluării puterii de către regele Petru o telegramă regelui Jugoslaviei, în care se spune: „Reînnoesc mesajul de prietenie pe care Vi l-am trimis acum un an în această zi memorabilă și în care se spunea: „Poporul jugoslav a respins cu vitejie provocarea unui puternic atacator și s'a hotărât să-și apere sub conducerea Voastră dreptul de a trăi ca o națiune liberă. Acest act este încă și astăzi un nobil exemplu al principiilor, pe care le apără acum forțele noastre armate reunite.”

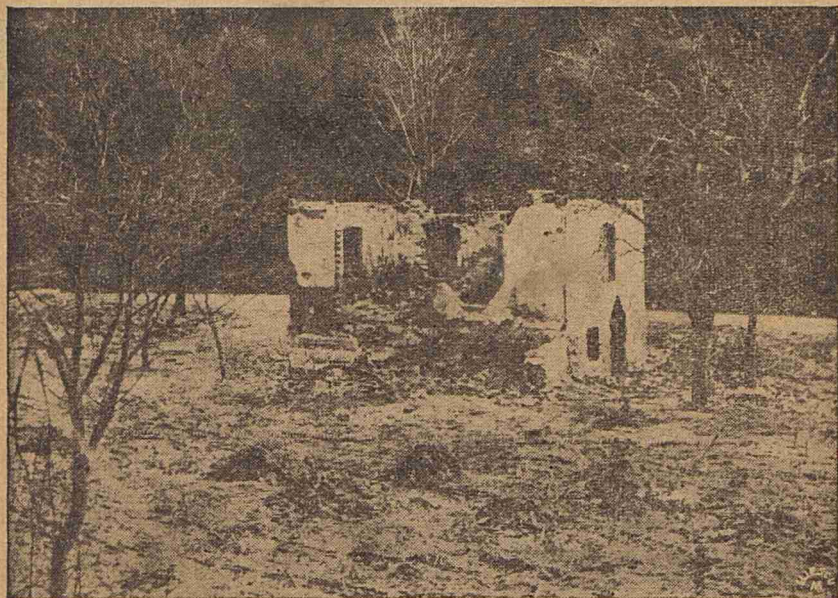
1 Aprilie 1943: Fostul Ban al Croației, Subasici, care joacă tocmai în această din urmă vreme un anumit rol în legătură cu intențiile de remaniere al guvernului jugoslav de emigranți, a luat într'o cuvântare ținută la postul de radio Boston violent poziție contra lui Mihajlovici, iar la New-York a intervenit în favoarea președintelui „Marelui Consiliu Anti-Fascist din Jugoslavia”, Ribar, care este una din personalitățile conducătoare ale revoluției partizanilor din Croația.

19 Mai 1943: Președintele Consiliului Suprem al Uniunii Sovietice, Kalinin, a primit la Cremlin pe trimisul extraordinar cu puteri depline al Jugoslaviei pentru Uniunea Sovietică, Simici, care și-a prezentat scrisorile de acreditare. O convorbire a avut loc între Kalinin și Simici.

Presiunea sovietică asupra guvernului jugoslav de emigranți s'a întărit. Acest lucru reiese pe de o parte din faptul, că trimisul jugoslav de până acum la Moscova, Gavrilovici, care era totodată și membru al cabinetului Jovanovici, a fost demis din postul său, în urma unei presiuni a Cremlinului — în ciuda atitudinii sale pro-sovietice —, în locul său fiind numit plenipotențiar la Moscova atașatul militar de până acum, Colonelul Božin Simici. Acesta este cunoscut drept un comunist radical

și a jucat un rol important cu prilejul încheierii pactului dintre guvernul Simici și Uniunea Sovietică, imediat înainte de începerea campaniei din Sud-Est. Cu ocazia prezentării scrisorilor sale de acreditare, ministrul plenipotențiar Simici a aflat că guvernul sovietic invită guvernul de emigranți jugoslavi să se mute în Uniunea Sovietică.

1 Iunie 1943: Primul ministru jugoslav Jovanovici adresează Congresului Mondial evreesc o telegramă în care dă asigurări

Moschee incendiată de partizani

că în Jugoslavia vor fi ridicate toate măsurile contra Evreilor, chiar și cele luate înainte de război.

18 Iunie 1943: Guvernul jugoslav din exil prezintă regelui Petru demisia sa.

23 Iunie 1943: Incercarea lui Banjanin de a forma un guvern jugoslav a dat greș. Regele Petru a însărcinat acum cu formarea guvernului pe fostul primar al Belgradului, Bebici.

27 Iunie 1943: Misiunea inginerului Bebici, care fusese însărcinat de fostul rege Petru să formeze un guvern de emigranți, a eșuat.

27 Iunie 1943: „Ministrul Curții regelui jugoslav”, Radoja Knezevici, și-a dat demisia, după cum anunță agențiile din Londra.

29 Iunie 1943: Milos Trifunovici (guvernul Simovici) a format un nou guvern de emigranți jugoslavi.

Draza Mihailovici a trecut la 27 Iunie granița turcă. El a adresat din Turcia un apel către Statele Unite, cerând ca acestea să preia aprovizionarea trupelor de partizani ce se mai află în Serbia.

13 Iulie 1943: În sânul guvernului jugoslav de emigranți format acum două săptămâni s'a ajuns la grave deosebiri de păreri între miniștrii sârbi și cei croați. După formarea lui, guvernul a lansat o proclamație, contra căreia membrii croați ai cabinetului au protestat, deoarece ea nu asigura pe Croați de aceeași autonomie, cum fusese stabilită în 1939 între conducătorul partidului țărănesc croat Macek și primul ministru jugoslav de atunci, Zvetkovici. Miniștrii sârbi refuză să recunoască această înțelegere, cu motivarea că Zvetkovici nu ar putea fi socotit drept reprezentant real al poporului sârb.

24 Iulie 1943: Lady Astor, cunoscuta membră a Camerei Comunelor, a declarat în fața unor membri ai partidului ei, că în momentul de față guvernul jugoslav din exil dă guvernului englez cea mai mare bătaie de cap. Situația guvernului jugoslav a fost încurcată, după părerea ei, de sprijinirea partizanilor, căci mișcarea partizanilor de pe teritoriul jugoslav este o piedecă pentru victoria finală. Cu observația ei asupra sprijinirii partizanilor, Lady Astor a făcut aluzie la interesul Uniunii Sovietice în această chestiune.

7 August 1943: Criza permanentă din sânul guvernului de emigranți jugoslavi a ajuns la un punct culminant. Fostul rege Petru a convocat o ședință, la care au luat parte reprezentanți ai Sârbilor, Croaților și Slovenilor. Regele a prezidat în persoană. Scopul conferinței a fost de a împiedeca ruptura definitivă, dar o hotărâre nu s'a luat încă.

11 August 1943: Guvernul jugoslav exilat s'a retras. Regele a încredințat postul de prim-ministru lui Bozidar Purici, care

preia totodată și ministerul de externe. Ministru de război este generalul Mihajlovici.

6 Septembrie 1943: Președintele Roosevelt trimite regelui Petru al Jugoslaviei următorul mesaj de ziua nașterii: „Fie ca loviturile tot mai puternice, aplicate inamicilor noștri, să grăbească sosirea zilei eliberării viteazului Vostru popor și să-l sprijine în eforturile sale eroice pentru izgonirea intrușilor din Jugoslavia.”

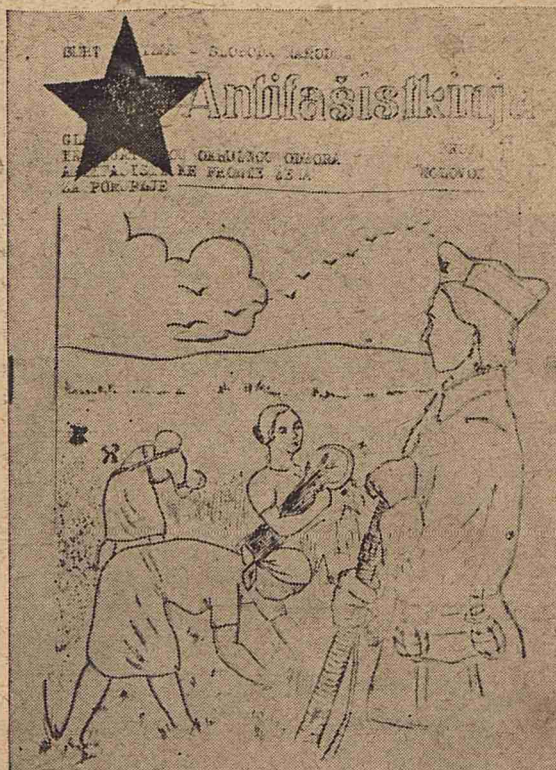
28 Septembrie 1943: Fostul rege al Jugoslaviei a sosit pe bordul unui distrugător britanic la Port Said, plecând cu miniștrii săi la Cairo unde a fost primit de către însărcinatul britanic pentru Orientul Mijlociu, ministrul de stat Casey, de generalul de divizie Douglas, amiralul Cunningham și de alte personalități. Regele era însoțit de primul ministru și ministru de externe Purici, de ministrul economiei Racici, ministrul de finanțe Martinovici, ministrul de interne Milosevici, ofițerul de legătură Markovici și de vice-comandantul suprem al armatei jugoslave, generalul Zivkovic.

29 Septembrie 1943: Reuter anunță că a aflat „din cercuri de obicei bine informate ale Jugoslaviei” că Petru are intenția să formeze cât de curând un nou guvern în Egipt. Regele ar saluta formarea unui guvern compus din membri ai partidului agrar, adică a unui guvern care să poată conta pe sprijinul majorității jugoslavilor care luptă în Jugoslavia contra Germanilor, mai ales însă al partizanilor care formează grosul mișcării de rezistență. Postul de prim-ministru urmează să fie încredințat conducătorului partidului agricultorilor, Cabrilovici. Dr. Jucici, care în prezent este asistent al ministrului de externe și membru al partidului țărănesc croat, ar urma să fie înaintat ministru de externe, iar Sutej, care face parte din acelaș partid, să primească postul de prim-ministru și ministru de finanțe ad-interim. În cercurile jugoslave „nu se știe ce poziție va lua un astfel de guvern față de generalul Mihajlovici.”

1 Octombrie 1943: Regele Petru declară la Cairo în fața reprezentanților presei că va participa probabil în viitor la conferințele interaliate.

1 Octombrie 1943: Ziarul suedez „Dagens Nyheter” publică o dare de seamă datată din Zürich, care cuprinde o comunicare a lui Mihajlovici, care a declarat că nu vrea să lupte și nu o va face deocamdată, deoarece ar trebui să reia lupta singur și fără un ajutor serios din partea aliaților. Ar fi și

comunicat acest lucru aliaților. Această declarație a lui Mihajlovici, poate fi socotită — se spune — drept un indiciu că în urma legăturii strânse care s'a stabilit între aliați și bandele comuniste de partizani ale lui Tito, Mihajlovici a băgat de seamă

Coperta ziarului partizan feminin „Antifascista”. În primul plan, dreapta, se vede o partizană cu steaua sovietică la beretă

că este părăsit și vrea acum să pășească el însuși la retragerea lui politică, înainte de a fi lăsat și formal să cadă.

2 Octombrie 1943: Fostul ministru sârb Jeftici a fost nu-

mit ministru la Londra al guvernului jugoslav din exil, mutat la Cairo.

16 Octomvrie 1943: Printr'o lege semnată la Cairo de regele Petru au fost numiți miniștri în cabinetul Purici trei foști șefi ai mișcării ilegale jugoslave, care au fugit din teritoriul ocupat.

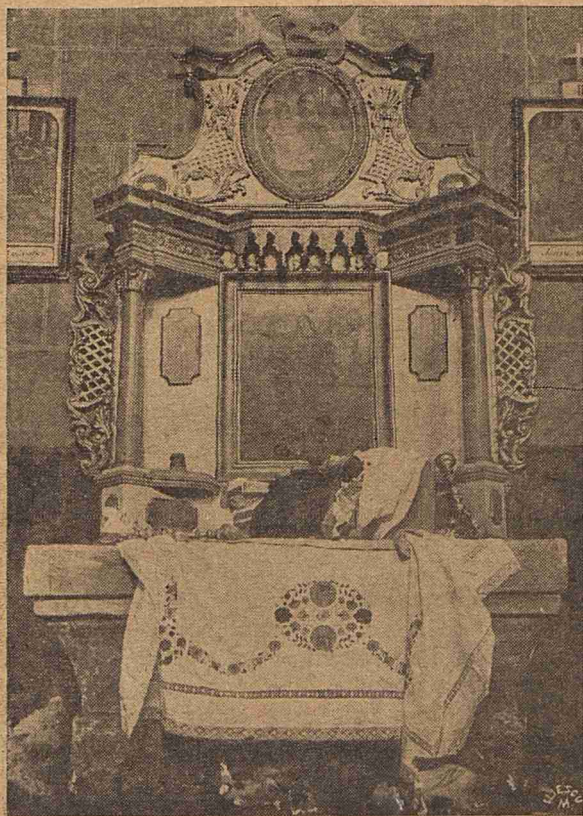
25 Octomvrie 1943: Voci ca cea din „Observer” se înmulțesc în presa engleză. Acest ziar declară într'un articol de duminică mai lung că actualul guvern jugoslav din Cairo nu este sprijinit nici de Jugoslavii din patrie și nici de cei din străinătate. Societatea de Radiodifuziune Britanică a luat poziție față de o declarație oficială a guvernului de emigranți jugoslavi, care își exprima regretul că partizanii de sub comanda lui Tito au arătat de două luni încoace o atitudine dușmănoasă față de trupele generalului Mihajlovici și că societatea de radiodifuziune britanică s'a pus în slujba „propagandei partizanilor.” În declarație se spune textual: „Partizanii jugoslavi acuză de două luni încoace neîncetat pe generalul Mihajlovici dn trădare sistematică și îi reproșează în afară de aceasta că duce război chiar împotriva partizanilor. Mihajlovici este atacat zilnic de mai multe ori de către postul de radio „Jugoslavia Liberă”. Culmea este că Societatea Britanică de Radiodifuziune a renunțat de mult de a mai transmite vești asupra activității generalului Mihajlovici și a trecut chiar la atacuri contra lui. Cu acest prilej atacurile Societății Britanice de Radiodifuziune se întemeiază în toate cazurile pe propaganda răspândită de postul emițător „Jugoslavia Liberă”. Propaganda dușmănoasă care îl acuză pe generalul Mihajlovici de colaborare cu inamicul este unul din cele mai mari scandaluri ale acestui război.”

3 Noemvrie 1943: Cu privire la soarta guvernului jugoslav din exil, ziarul „Svenska Morgenbladet” publică, drept consecință a conferinței dela Moscova, știrea că la Moscova s'a hotărât strămutarea guvernului emigrat jugoslav dela Cairo la Moscova. Mai departe ziarul suedez anunță că guvernul jugoslav de emigranți dela Cairo a transmis prin regele Petru generalului Mihajlovici invitația de a dizolva organizația sa și de a se alătura forțelor generalului bolșevic Tito. Mișcarea bandelor lui Mihajlovici nu va mai primi niciun sprijin din partea Anglo-Americanilor.

11 Noemvrie 1943: Ambasadorul jugoslav la Londra, Jef-tici, face o intervenție la ministerul de externe și cere să se in-

ferzică știrile cu privire la operațiile așa-numitei armate naționale de eliberare în presa britanică, deoarece astfel de știri sunt contrarii intereselor de stat ale Jugoslaviei.

20 Noembrie 1943: Fostul rege al Jugoslaviei Petru vizi-

La fel cum au făcut hoardele bolșevice în Basarabia, și partizanii lui Tito pângăresc altarele bisericilor

tează Palestina. Scopul călătoriei este între altele acela de a face o vizită Evreilor care au emigrat din Jugoslavia în Palestina.

24 Noembrie 1943: Regele Petru se văzu în cele din urmă totuși silit, cedând unei puternice presiuni engleze, să abroge

acum și legile dictatoriale care erau în vigoare din zilele regelui Alexandru, tatăl său. El aprobă o decizie a guvernului jugoslav, potrivit căreia sunt abrogate „Legile pentru protecția statului”, conform cărora puteau fi trimiși în judecată și condamnați politicienii opoziționiști. Comentariul agenției Reuter sună: „După cum face cunoscut guvernul jugoslav, în felul acesta toate legile care constituiau o piedecă pentru evoluția politică normală au fost înlăturate. Guvernul Purici, care nu este orientat politic și are un caracter pur administrativ, a creat astfel un fundament solid pentru exprimarea nelimitată și liberă a voinței maseilor cu privire la organizarea viitoare a unei Jugoslavii democratice și progresiste.”

1 Decembrie 1943: Cu prilejul celei de a 25-a aniversări a unirii Sârbilor, Croaților și Slovenilor, regele Petru al Jugoslaviei reînnoște într-o cuvântare la radio adresată poporului său, promisiunea sa cu privire la viitorul democrat al Jugoslaviei. El spune: „După eliberare, când viața publică normală va fi restabilă și când reprezentanții poporului nostru vor prelua funcțiile lor, când statul va fi organizat și guvernul așezat pe o bază democratică, poporul va fi din nou stăpân pe propria lui soartă.”

2 Decembrie 1943: Neconștient se pot înregistra alte voci engleze violente contra guvernului de emigranți, ca de pildă „Daily Herald” cu prilejul aniversării de 25 de ani a regelui Jugoslav: „Nu ar fi existat niciodată o unire între diferitele popoare. Guvernul din exil al așa-numitei Jugoslavii ar fi o „colecție de funcționari reacționari”, despre care nu se poate spune în nici un chip că ar reprezenta măcar o parte din popoarele din care este formată Jugoslavia. Dar sub protecția guvernului britanic și american acest cabinet din exil poate să atace pe aceia care luptă cu adevărat pentru independența Jugoslaviei. Ce are de oferit în fond acest guvern de refugiați? Din compoziția lui se vede imediat că el nu năzuește decât la revenirea dictaturii dinainte de război. Dar nici nu vrea măcar să lupte pentru acest țel. Pentru aliați, guvernul exilat dela Cairo se dovedește a fi un butuc greu legat de picioarele lor, de îndată ce ei ar încerca să lupte în Balcani.

Selecția de mai sus, scoasă din informații date de agenții, voci din presă și dări de seamă informative, lasă să se cunoască fără puțință de îndoială fazele de dezvoltare ale guvernului jugoslav de emigranți, după fuga lor din Jugoslavia. La început ei se umflau în pene, dar mai târziu, cu fiecare lună care trecea,

scădea și îngâmfarea lor. Dacă apoi și-a luat curs evoluția pe care o vom înfățișa mai deaproape în expunerea de mai jos, atunci trebuie să privim în special evenimentele și manifestările descrise mai sus din punctul de vedere al dezvoltării generale politice și militare și mai ales din punctul de vedere al relațiilor dintre Aliați. Dela Londra, drumul duce la Washington, apoi iar înapoi la Londra și în sfârșit (încă de pe acuma sub presiunea

Moschee arsă de partizani. Ei distrug bisericile tuturor credințelor, cruțând numai sinagogile evreești

Moscovei) la Cairo. Unele aluzii ne lasă să bănuim luptele ce se petreceau în dosul culiselor. Ultimele „crize de guvern” stăteau neîndoielnic sub semnul descotorosirii de răspundere. Nimeni nu vroia să fie ciocul „guvernului”. Dela o remaniere la alta, guvernul se micșora din ce în ce mai mult. De remarcat este faptul că în foarte puțin timp cei mai mulți Croați, care la început erau reprezentați în mare număr, ieșeau din cursă, până când la urmă nu mai rămăsese niciun Croat membru al „guver-

nului". Tendința realizării unei Serbii mari, care în fond era antijugoslavă, se impusese...

Dar această tendință nu a avut prea mult răgaz să se bucure de victorie, căci între timp se pregătea în regiunea răsculată o evoluție, la care informațiile citate mai sus fac și ele din când în când aluzie: Pe de o parte victoria comunismului în sânul bandelor conduse de Tito, iar pe de altă parte desavuarea conducătorului național (Cetnic) Draza Mihailovici de către politica Londrei și a Washingtonului.

PLANUL LUI STALIN

După toate acestea, planul lui Stalin are următorul aspect: Prin sprijinirea opoziției interne sârbești și comuniste îndreptată în 1940/941 împotriva guvernului Zvetcovici, trebuia să se pregătească o acțiune revoluționară la al cărei capăt trebuia să se găsească prăbușirea și haosul.

Aceasta s'a realizat în Aprilie 1941. În timp ce Simovici și consorții au fugit în Anglia, Moscova se interesa de evoluția internă din spațiul jugoslav de odinioară și organiza nucleele comuniste deja existente în vederea unei mișcări active militare de rezistență, cu care prilej lupta națională a Cetnicilor a contribuit considerabil la încurcarea situației. Însă în timp ce Draza Mihailovici căuta să se atașeze de guvernul emigrat, agenții ruși reușiseră să facă pe revoluționarii comuniști să asculte numai de ordinele lui Stalin, și să impună o linie politică consecventă. Din cauza atitudinii nehotărâte a Londrei și a Washingtonului, care de altfel a fost cauzată în primul rând de atacul Moscovei, bandele lui Mihailovici pierdeau din ce în ce mai mult teren. Cu atât mai mult se întărea Tito. Astfel, în timp de 2 ani Stalin și-a creiat, în acest spațiu o poziție pe care o putea ori și când opune aliaților săi Englezi și Americani, atunci când s'ar fi pus vreodată problema soartei Europei Sud-Estice.

Această situație s'a creiat în toamna anului 1943. Ca și în problema poloneză, Londra și Washingtonul au trebuit să capituleze și în fața pretențiilor sale relativ la guvernul emigranților Greci și Jugoslavi. Dar nici aceasta nu-i ajungea lui Stalin. La începutul lui Decembrie, când cu ocazia desbaterii în legătură cu invazia, se trata la Cairo din nou despre viitorul zonei intereuropene, delegaților ruși li se părea că Londra și Washingtonul ar căuta să se eschiveze dela promisiunea de a nu atinge, — cu toate operațiunile militare ce se duceau în

Sud-Estul Europei, — problemele în litigiu și în special de a nu hotărî nimic cu privire la viitorul acestui spațiu. După aceasta, drept răspuns, a urmat prompt anunțarea oficială a unui guvern provizoriu Tito. Așadar, dintrodată două „guverne” jugoslave. Unul trebuia să cedeze. Stalin nu-și rezervase în zadar atâta timp atu-ul. Până acum, aliații săi intraseră frumos în capcană.

Coperta publicației „Pionir”, „Foaia copiilor din Croația”
Desenul reprezintă copii partizani

Cedaseră pas cu pas și îndepliniseră pretențiile sale. Sosise acum momentul în care s'a dat în vileag cine a fost în acest joc escrocul înșelat. Acum nu mai putea să existe nicio dare înapoi. Jugoslavia trebuia să devie comunistă. Ceea ce a încercat în zadar

experiența din Spania și ceea ce a fost împiedecat în Țările Baltice de armata germană, trebuia să reușească aici pentru prima oară fără a fi prezent măcar un singur soldat sovieto-rus, și anume să reușească ca o garanție pentru evoluțiile paralele din alte state ale acestui spațiu.

PREMERGĂTORII BOLȘEVISMULUI

Să vedem acum, cum și în această fază, politica americană și engleză a fost cea păgubită și cum cei răspunzători de această politică au devenit premergătorii atât de conștienți ai bolșevismului în Europa. La sfârșitul lui Noemvrie 1943, s'a ținut la Jaiće o întrunire a așa numitului „sfat antifascist pentru eliberarea Jugoslaviei”, la care au luat parte 142 „reprezentanți”. Iosif Broz, zis și Tito, a făcut un raport despre evoluția „luptei de eliberare”. Hotărârea cea mai importantă ce s'a luat, a fost să se constituie consiliul antifascist de până atunci ca „organ suprem legislativ și executiv” sub denumirea de „sfatul antifascist al mișcării naționale de eliberare”. „Delegația” slovenă a făcut propunerea să se introducă titlul de „Mareșal al Jugoslaviei”. Acest titlu a fost decernat lui Iosip Broz-Tito, comandantul suprem al „armatei jugoslave de eliberare”; s'a hotărât ca Jugoslavia să fie organizată pe principiul federației. Sfatul antifascist, ca organ nou legislativ, a ales un prezidiu, compus din 60 de membri. Prezidiul la rândul său a ales un comitet național pentru eliberarea Jugoslaviei, care să aibă caracterul unui guvern provizoriu jugoslav.

Acesta este compus din următoarele persoane:

Iosip Broz-Tito, Mareșal al Jugoslaviei și președinte al comitetului național al Jugoslaviei;

Vladislav Ribnikar, vicepreședinte, a fost director al ziarului „Politica”;

Bozidar Magovaci, vicepreședinte, ziarist croat și membru al partidului țărănesc croat.

Dr. **Iosif Smodlaka**, comisar pentru afacerile externe, diplomat croat, a fost ani de zile ministru al Jugoslaviei pe lângă Vatican și membru în comitetul jugoslav, creat la Londra în timpul primului război mondial.

Vlade Zacevici, comisar pentru afacerile interne, politician sârb.

Milutinovici, comisar al economiei.

Korneci, comisar al finanțelor.

Sredan Zujovici-Crni, comisar al comunicațiilor.

Dr. Milivoi Iambiseck, comisar al sănătății.

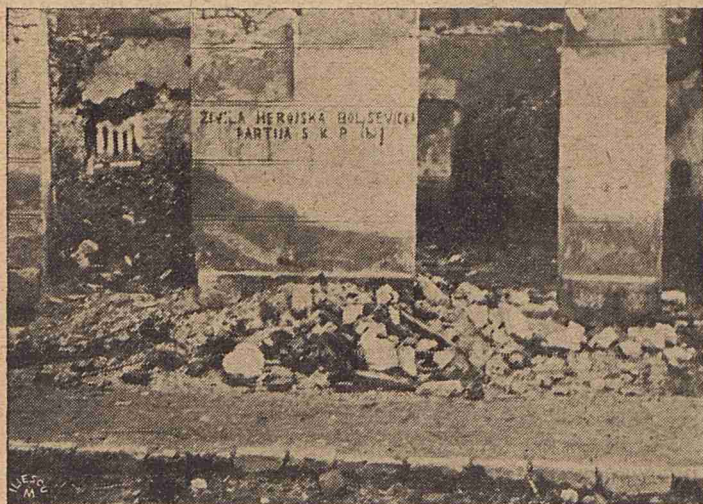
Djordje Pavlicevici, comisar al construcțiilor publice.

Rade Pribicevici, comisar pentru lucrările în legătură cu ridicarea țării, deputat sârb.

Suleiman Filipovici, comisar pentru silvicultură și mine, mohamedan din Bosnia, ofițer fugit abia în cursul lunilor trecute în lagărul advers.

Președintele prezidiului sfatului antifascist pentru eliberarea Jugoslaviei: **Dr. Ivan Ribar**.

Urmează apoi tabelul lung al membrilor acestui sfat.

„Trăiască eroicul partid comunist!” — Inscripție pe o casă distrusă de partizani

CONDUCĂTORII PARTIZANILOR

Din ce bărbați e alcătuit acest guvern și aceste sfaturi? Sunt într'adevăr numai câțiva comuniști, fără influență hotărâtoare, așa cum pretinde propaganda anglo-saxonă?

O mare parte dintre acești bărbați au ieșit din anonimat numai odată cu însărcinările ce li s'au dat în diferitele instituții. Despre ceilalți, vom expune în rândurile de mai jos, ceea ce

se cunoaște în mod pozitiv cu privire la trecutul sau atitudinea lor comunistă, respectiv criminală.

Să ne ocupăm mai întâi cu persoana lui Tito. S'a reușit până acum să se învaluje într'un oarecare întunec adevărata figură a acestei căpetenii de bandă, pentru a corespunde în acest fel înclinației pentru tot ce este misterios și ascuns, caracteristică populației acestui ținut și prin aceasta să câștige adepti. De fapt, la Tito este vorba de tipul normal al agentului comunist, așa cum îl cunoaștem îndeajuns din multe alte cazuri similare.

Iosip Broz (Tito) căpetenia partizanilor și șeful „guvernului” este menționat în registrele de evidență ale manifestărilor politice din Zagreb încă din 1927, din cauză că lucra activ pentru comunism. În anul 1928 a fost condamnat la 5 ani închisoare. La 29.II.1933, la Kaizerica lângă Zagreb, a luat parte la atacul unui grup comunist asupra unei patruli de jandarmi. În anul 1934, a fost adus în fața justiției pentru falsificarea de bani: falsificase 733 bancnote a 50 Dinari. În același an a organizat comitetul provincial croat al partidului comunist din Jugoslavia și a fost ales în comitetul central al acestui partid. S'a dus apoi în Rusia Sovietică, unde de altfel luptase după revoluția rusească 3 ani în armata roșie (după cum comunică „Observer” din 19.XII.1943). Acum el lucră acolo într'un institut de agronomie și publică numeroase articole despre probleme politice în ziare și broșuri bolșevice. Prin această activitate a atras asupra sa atenția conducerii sovietice și după un an de ședere în Rusia fu trimis în Franța cu anumite misiuni. Despre activitatea sa în timpul războiului civil din Spania, ziarul englez citat mai sus, scrie următoarele:

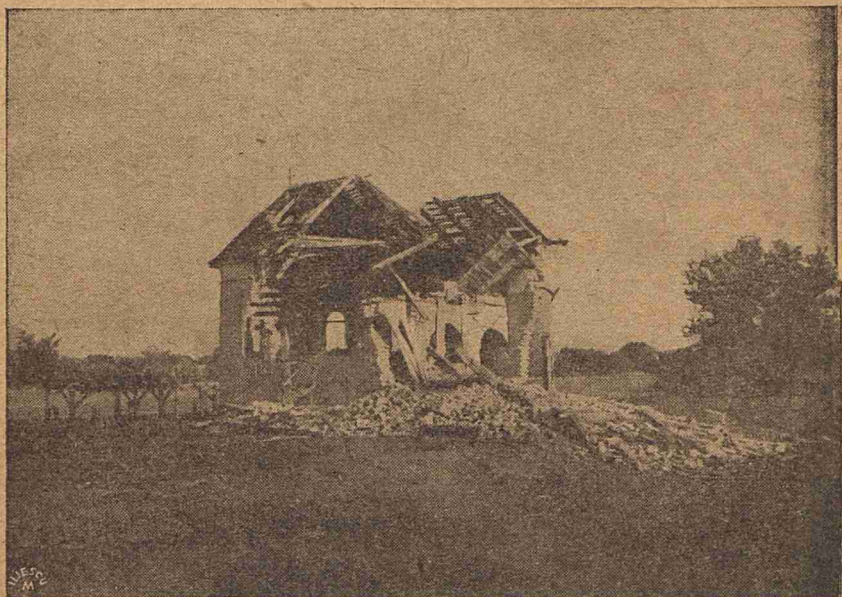
„Tito era unul dintre oamenii care au organizat brigada internațională, care timp de 2 ani a ținut în picioare republica spaniolă. El era împuternicit pentru traficul clandestin, prin care mii de voluntari ajungeau pe frontul spaniol. Lucra în secret, numele lui nu apărea niciodată în ziare. Ceeace este sigur, e că avea un rol primordial în statul major secret al brigăzii internaționale.”

În timpul șederii sale în Franța, Broz deveni secretarul comitetului central al partidului comunist din Jugoslavia. De atunci el este personalitatea conducătoare a comunismului „jugoslav”.

Dr. **Ivan Ribar**, actualul „Președinte al Parlamentului” a intrat în 1924, în loja francmasonică „Preporocaj”. Conta totdeauna de extrema stângă, ca „bolșevic de salon”. Era preșe-

dintele „comitetului pentru înfometajii din Rusia”, pe când fiul său, care între timp a murit în urma unui accident de avion, pe când vroia să sboare din ordinul lui Broz (Tito) la Cairo, pentru tratative cu Englezii, era președintele „tineretului comunist din Jugoslavia” și redacta ziarul comunist „Cultura tânără” din Belgrad.

Ivan **Milutinovici**, comisar al economiei în guvernul partizanilor, a fost arestat de mai multe ori în epoca jugoslavă pentru

Capelă distrusă la Voinici (Fruska Gora)

agresiuni comuniste. A stat aproape 15 ani în închisoare și a fost eliberat abia scurt timp înaintea intrării Jugoslaviei în război.

Moșa **Pijade**, „Vicepreședinte” al „Parlamentului”, pictor, decorator, Jidan, membru activ din 1918 al partidului comunist din Jugoslavia, a stat ca și precedentul, începând din 1924, aproape 15 ani în închisoare, din cauza activității comuniste și a fost eliberat odată cu el. În închisoare a tradus „Capitalul” lui Karl Marx, care a fost editat la Belgrad de editorul jidan Gheza Kohn. Afară de aceasta, el a întemeiat acolo un „Curs

universitar comunist” și a încercat să atragă pe toți condamnații politici să participe la cursuri. Imediat după eliberarea sa a început să constituie formațiuni de partizani în Serbia și Muntenegru.

Anton **Augustinicăi**, „Vicepreședinte” al „Parlamentului”, orientat spre extrema stângă, era președintele desemnat al „Societății Prietenilor Uniunii Sovietice”, care a fost înființată în 1940/941 și care, firește, nu era formal admisă de Stat.

Dintre „membrii Parlamentului” să menționăm pe următorii:

Kosta **Popovici**, dobândi o avere importantă în cursul primului război mondial prin furnizări de făină pentru armata sârbă, devenind astfel un îmbogățit de război. Deoarece făina procurată era amestecată cu nisip, el a fost poreclit „Pesate” (nisip). El este comandantul primei brigăzi de șoc proletară pentru eliberarea poporului și a publicat scrieri cu caracter anarhist.

Andrija **Hebranz** era secretarul partidului comunist din Croația și membru al Comitetului central al partidului comunist din Jugoslavia.

Dr. Pavao **Gregorici** era de asemenea membru al Comitetului central al partidului comunist din Jugoslavia. După o ședere în Rusia Sovietică, reîntorcându-se, a făcut, din ordinul Moscovei, propagandă comunistă în Croația.

Iosip **Jelas** a fost comandantul unității de voluntari sloveni, care fuseseră de partea Rușilor în timpul primului război mondial.

Boris **Kidrici**, un cunoscut comunist, a fost arestat pentru agitații comuniste în timpul regimului Dollfuss din Austria.

Ivan **Popovici**, colaborator al editurii comuniste, a recunoscut totdeauna în public că este comunist.

Vaselin **Maslesa** era unul din cei mai cunoscuți propagandiști ai comunismului din Jugoslavia.

Vladimir **Dedier**, aparținea flancului radical din stângă al ziarului „Politica” din Belgrad.

Fratele său era în Statele Unite ale Americii redactor-șef al ziarului comunist „Slobodna riječ” (Cuvântul liber) și recruta de asemenea voluntari pentru Spania roșie.

Pavle **Lavici**, cunoscut prin legăturile sale cu tineretul comunist sârb, desfășura propagandă comunistă încă din timpul când era profesor la Universitatea din Belgrad. Mai sunt cunoscute și relațiile sale de prietenie cu profesorul Simo Milosecici, care nu era numai ca profesor universitar colegul său, ci și

țovarășul său, având aceleași concepții. În acest timp, studenții din Belgrad au scos sub protecția acestor doi profesori câteva gazete comuniste.

Dr. **Mladen Iveković**, cunoscut ca „comunist de salon”, este un reprezentant proeminent al ideii comuniste.

În anul 1936, a fost arestat pentru prima oară pentru că s'a dovedit că era membru al unui grup special al biroului politic de pe lângă comitetul central al partidului comunist jugoslav din Zagreb. Lui Iveković i s'a încredințat însărcinarea răspândirii presei de extrema stângă din Jugoslavia și în acest scop i s'a predat de către partidul comunist jugoslav întregul material comunist. După aceasta, Iveković deveni un important publicist comunist. El scria sau sub numele lui adevărat, sau sub diferite pseudonime și colabora la toate revistele și gazetele comuniste, — ca de exemplu: „Statul Major”, „Literatura”, „Cultura”, „Scriitorul”, „Expresia”, „Știință și Viață” etc. El a mai fost arestat în mai multe rânduri, în special când la îndemnul său s'a difuzat „Hotărîrea conferinței comitetului de inițiativă din 15 Mai 1938”, prin care poporul a fost îndemnat la revoltă deschisă, și în care se cerea totodată și recunoașterea Uniunii Sovietice.

Veselin Maslesa a fost condamnat la Belgrad în mai multe rânduri pentru activitate comunistă.

Sime Balen a fost și el condamnat în mai multe rânduri din aceleași motive.

Bogoliub Colaković întreținea legături cu Ambasada Sovietică din Belgrad și începu în 1941 să organizeze, probabil după directivele ei, activitatea partizanilor.

Avdo Humo, student și comunist cunoscut.

Bozo Ljumović a fost condamnat de mai multe ori pentru propaganda comunistă, pentru recrutare de voluntari și pentru colectare de bani în folosul Ajutorului Roșu din Spania.

Djuv Tiljak a fost editor și redactor al revistei lunare comuniste „Cultura” și colaboratorul altor ziare și reviste comuniste.

Am putea lungi după plac această listă. Ea ne arată limpede, că întreaga clică de conducători comuniști din fosta Jugoslavie a trecut în tabăra partizanilor, unde, împreună cu criminali și jidani, a ocupat cele mai importante funcții.

Aceia, însă, cărora nu li se putea dovedi o activitate vie comunistă anterioară, arată prin colaborarea lor la ridicarea unui stat sovietic în Vestul Balcanilor, că trebuie să fie considerați la fel ca și ceilalți; ca niște emisari ai Moscovei.

Niciunul dintre mărimile lui Simović nu este reprezentat

aici. Stalin socotește această garnitură drept reacționară. Ea era bună numai să provoace începutul prăbușirii și să ia asupra-și responsabilitatea acestui fapt. Fructele evoluției însă le va culege Tito, unealta Kremlinului. Pe de altă parte știm de mult ce părere are Tito despre Englezi și Americani din propria-i presă comunistă. Chiar din primele zile ale toamnei, când la

Înmormântarea țăranilor pașnici uciși de partizani la Bihac

cartierul general al lui Tito se conta fără îndoială pe acțiuni militare de ajutor din partea Englezilor și Americanilor, care însă nu s'au produs, apărea în ziarul „Sitschki Kurir” un articol, în care Englezii și Americanii erau insultați cu epitețele cele mai grave, pentru că ei se mai țineau încă de „Guvernul trădător și reacționar al emigranților jugoslavi”. La sfârșit se spune: „Uniunea Sovietică și forțele iubitoare de libertate din America și Anglia, vor acționa în sensul ca guvernul jugoslav de emigranți din Cairo, să-și vâre botul în nămolul Nilului. Dacă însă acești oameni sinistri vor călca pământul „Jugoslaviei libere” (deci republica sovietică proclamată în mai multe

rânduri de Tito), atunci le va merge așa cum le-a mai mers unor asemenea oameni. Nu le va lipsi jumătate de metru de pământ deasupra capului."

La 12 Decembrie postul de emisie „Jugoslavia liberă” răspândi o „constituție” compusă din 9 puncte, ca bază a „Guvernului provizoriu al lui Tito”. Aceste puncte sunt următoarele:

1. Jugoslavia nouă va fi ridicată pe baza egalei îndreptățiri a tuturor națiunilor, care locuiesc în interiorul granițelor ei.

2. Pe timpul duratei războiului se constituie **sfatul antifascist național** al mișcării de eliberare, ca organ suprem legislativ și executiv.

3. Acesta va alege un prezidiu, care se va compune dintr'un președinte, cinci vicepreședinți, doi secretari și în sfârșit din 40 de membri.

4. Între ședințele sfatului antifascist, acest prezidiu va executa toate funcțiunile legislative și executive.

5. Prezidiul va alege un comitet național pentru eliberarea Jugoslaviei.

6. Comitetul național va deveni pe urmă organul executiv suprem.

7. Comitetul național poartă caracterul unui guvern național și este răspunzător față de prezidiu.

8. Comitetul național se compune dintr'un președinte, din 3 vicepreședinți și dintr'un număr potrivit de comisari.

9. Constituția intră imediat în vigoare.

Jugoslavia urmează să fie organizată pe bază federativă. Pretutindeni urmează să se instaleze sfaturi provinciale, pentru a împiedeca, după cum se pretinde, „mașinajile influențelor reacționare” din Jugoslavia. În sfârșit „postul de emisie jugoslav” din Londra „proclamă” spre finele anului constituția definitivă a „Republicii jugoslave federative”. Ea este o copie fidelă a acelei „constituții”, prin care în 1936 Stalin a creat U.R.S.S. După „constituția” lui Tito „Jugoslavia” urmează de sigur să fie organizată ca a 12-a republică federală, „bazată de asemenea pe egala îndreptățire a tuturor națiunilor ce trăiesc în interiorul granițelor țării.”

Consiliului suprem sovietic al Republicii Sovietice, căruia singur îi revine dreptul de a face legi, îi corespunde după constituția lui Tito „Sfatul antifascist al mișcării naționale de eliberare”. De remarcat este faptul că Tito a stabilit în mod formal că numele acestui organ suprem legislativ și executiv să fie valabil numai pentru „durata acestui război”. Ca și în constituția lui Stalin din 1936, în care sfatul suprem al U.R.S.S.-ului

alege un prezidiu, căruia îi revin funcțiuni și drepturi, care în mod normal revin unui șef de stat, sfatul antifascist alege la fel „un prezidiu al sfatului antifascist”, care din ordinul consiliului urmează să exercite funcțiunile legislative și executive.

În constituția lui Stalin, sfatul comisarilor poporului formează organul suprem executiv, care se alege de către sfatul suprem al U.R.S.S.-ului, respectiv de către fiecare republică a

Un mormânt comun din Priedor

Uniunii și față de care este responsabil. Corespunzător cu aceasta, Tito a întemeiat al său „Comitet Național” ca organul executiv suprem care are caracterul unui „Guvern Național” și urmează să fie răspunzător față de prezidiul „sfatului antifascist”. Este de remarcat că s’a găsit necesar de a se camufla cel puțin provizoriu republica sovietică nou creată și de a nu-i da direct numele care i se cuvine. Probabil că în „Jugoslavia” idealurile comuniste nu au încă puterea de atracție necesară. Dar noi am depășit prea mult în timp această expunere. În vreme ce primele comunicate ale lui Tito se difuzau prin postul de

emisiune „Jugoslavia liberă”, ultimele comunicate emanau deja dela Radio Londra, un semn că între timp trebuie să se fi produs o schimbare critică.

PRIMA REACȚIE ȘI CONTRALOVITURA MOSCOVEI

Prima reacție față de noua stare de lucruri din Jugoslavia s'a manifestat la Cairo, ca și la Londra și Washington, prin consternare, protest și urle de furie.

În ziua de 5.XII, guvernul de emigranți din Cairo a emis următorul apel: „Această mișcare teroristă (este vorba de Tito) nu reprezintă în niciun fel, nici concepția democratică și socială a poporului nostru și nici spiritul național al acestuia. Asemenea acțiuni seamănă sămânța desbinării în sânul poporului jugoslav și paralizează rezistența sa împotriva inamicului, prin faptul că antrenează la o luptă oarbă și furioasă, ceea ce este de fapt tocmai țelul politicii dușmane.

Chiar în Jugoslavia această mișcare apare ca rezultatul propagandei inamice, la care din păcate au contribuit și Aliații într'o măsură foarte mare. Guvernul jugoslav nu are niciun fel de mijloace palpabile pentru a menține legătura cu poporul său.

Acest fel de a vorbi nu lasă nimic de dorit din punct de vedere al clarității. Reproșurile fățișe la adresa Londrei ne arată că și cei dela Cairo sunt hotărâți acum de a pune totul pe o carte, în ciuda totalei dependențe de bunăvoința potențailor englezi. Dar imediat urmă contra-lovitura din Moscova; în ziua de 6.XII s'a publicat că la Londra s'a format un comitet unitar jugoslav. În comunicat se zice între altele: „Acest comitet va colabora cu organizații similare din lumea întreagă și în special din U.S.A., Canada, America de Sud, Australia și Noua Zeelandă. Comitetul vrea să promoveze unirea prin luptă a tuturor forțelor democratice și anti-fasciste pentru doborârea tuturor elementelor din sânul popoarelor slave de Sud, care „sprijină și colaborează din punct de vedere moral și material cu intrușii, pretinzând în mod fraudulos că sunt prieteni ai aliaților din Vest”. Într'o altă declarație se spune că, comiteul se declară solidar cu țelurile grupului de partizani ai lui Tito. Ca țeluri ale acestui grup al „Jugoslaviei unite” se indică:

1. Lupta împotriva tuturor acelor forțe, care ajută pe dușmani din punct de vedere moral și material, pe când în același timp pretind că sunt prietenii și aliații puterilor occidentale.
2. Propaganda pentru anexarea la viitoarea Jugoslavia a

tuturor teritoriilor slovene, croate și sârbe, care în urma ultimului război au fost cedate Italiei, Austriei și altor state.

Afară de aceasta, grupul din Londra a desaprobat fățiș în declarația ei pe Mareșalul Mihailovici, ministrul de război din cabinetul Jugoslav.

La Londra, colaboratorul diplomatic al agenției Reuter, Randal Neale, scrie că întemeierea unui stat sovietic a venit cu totul prin surprindere pentru guvernul britanic, și că ea ar fi „o pro-

Soldați dintr'un escadron de călăreți croați, uciși pe la spate

vocare surprinzătoare față de guvernul Regelui Petru și de aliații săi britanici.” O atitudine asemănătoare avea și presa britanică. Ca exemplu cităm ziarul „Observer”: „In orice caz guvernul englez are toate motivele să fie foarte mâhnit de această dezvoltare.” Dar foarte curând se produse în cercurile oficiale o schimbare pronunțată de direcție. Richard Law, ministru de stat pentru sprijinirea Ministrului de Externe britanic, răspunzând la întrebarea unui deputat conservator, a declarat în ziua de 8.XII: „Politica noastră este de a sprijini toate forțele din Jugoslavia, care opun rezistență Germanilor. Momentan sprijinim grupul partizanilor și le dăm lor mai mult decât Generalului Mihailovici,

din simplul motiv că rezistența grupului de partizani față de Germani este mult mai puternică.” **Practic, această formulare înseamnă, cu toate că lucrul nu este exprimat prin cuvinte, că Marea Britanie îl dă la o parte pe Mihailovici și recunoaște de fapt guvernul lui Tito.** Se va arăta în curând, în presă, ca și prin atitudinea practică a guvernului britanic, că această interpretare este cea justă.

Chiar în ziua de 9.XII, Secretarul de Stat al Americii, Cordell Hull, dă o declarație oficială, prin care se alătură punctului de vedere al lui Law și al guvernului britanic. El declară: Statele Unite ale Americii ar fi dispuse ca pe baza legii de împrumut și închiriere să ofere ajutor celor două grupuri de partizani jugoslavi, anume guvernului lui Tito, ca și cetnicilor generalului Mihailovici, imediat ce aceștia ar adopta politica Statelor Unite. Atitudinea americană corespunde dealtfel în totul celei engleze.

Posturile de emisiune americane se exprimă mai întâi (10.XII) în sensul că **America nu vrea să aibă de-a-face cu discuțiile politice despre Jugoslavia și din Jugoslavia**, dar că sprijină ca și înainte militar pe Regele Petru și pe Mihailovici. Cercurile din Washington indică, după cum spun posturile de radio, că guvernul Regelui Petru este recunoscut de toți membrii națiunilor unite. Statele Unite intenționează în viitor să sprijine forțele armate patriotice corespunzător cu eficacitatea lor militară. Se comunică din izvor oficial, că Statele Unite nu le-ar pune să ia parte la discuții politice, care poate ar devia poporul jugoslav dela țelul principal, izgonirea Germanilor.

Părerea lor este că trebuie lăsată poporului jugoslav sarcina principală de a-și reglementa singur propriile afaceri politice. Cu mult mai deslușit însă este comentarul ziarului „New-York Times” (11.XII) în legătură cu evenimentele din Jugoslavia: „Proclamarea unui guvern provizoriu de către partizanii care stau în opoziție față de guvernul din exil, aduce pe tapet una din cele mai spinoase probleme. Stalin, Roosevelt și Churchill și-au propus să elibereze și să organizeze continentul european. Aceasta este responsabilitatea pe care și-au luat-o în mod formal la Moscova și Teheran. Numai miezul propriu-zis al forțelor combative ale lui Tito se compune din comuniști, pe când mișcarea însăși a atras adepți de dreapta și stânga, din toate straturile poporului. Actualmente Moscova stă în spatele lui Tito, pe când Londra și Washingtonul îl sprijină pe Mihailovici și guvernul lui Petru. Este semnificativ că primele diferende din-

tre Mihailovici și Tito s'au iscat din aceleași motive ca și între Rusia și puterile occidentale și anume din cauza problemei celui de al 2-lea front.

DUPĂ CONFERINȚA DELA MOSCOVA

Pe când șeful partizanilor dorea cu orice preț să negocieze, Mihailovici asculta de directivele aliaților prin faptul că încerca să păstreze grosul forțelor sale pentru timpul invaziei. Dela conferința din Moscova centrul de greutate al aliaților s'a deplasat de partea partizanilor. Nu putem să credem că Tito ar fi format un guvern provizoriu fără a avea asentimentul celor trei mari puteri. Jugoslavia nu este un caz izolat. Aceleași curente interne și externe se vor găsi în fiecare țară, care își așteaptă eliberarea. Puterile victorioase ar face o greșeală tragică, dacă ar recunoaște definitiv un regim care întrebuițează pe acești oameni frânți la trup și suflet.

Dar numai câteva zile mai târziu, presiunea politică a Cremlinului își făcu efectul. Mai întâi presa engleză începu cu precauție să-și schimbe atitudinea și să se distanțeze de guvernul de emigranți din Cairo. Întrucât s'a colaborat până acum din punct de vedere militar cu Tito, ocazia potrivită s'a găsit pe această cale. Ziarul englez „News Chronicle” din 9.XII. numea ajutorul englez pentru Tito drept o dovadă impresionantă a relațiilor îmbunătățite dintre Londra și Moscova, și era vizibil cuprins de satisfacție și înduioșare. La 14.XII., însă, ziarul „Observer” indică adevăratul punct nevralgic, și anume relațiile cu Petru și cu guvernul de emigranți. „Există încă o posibilitate și anume ca Regele Petru să concedieze cabinetul său și să recunoască ca legal guvernul provizoriu din Jugoslavia. Un astfel de pas ar putea să asigure legătura guvernului provizoriu cu monarhia, totuși trebuie accentuat că Regele Petru ar trebui să se grăbească, întrucât altfel ar putea să piardă șansa de a se urca din nou pe tronul Jugoslaviei.” Este aproape de necrezut că un ziar englez ar fi așa de prost și de naiv, încât să scape din vedere imposibilitatea unei uniri a principiului monarhic cu republica federală comunistă. Este o pură ironie ceea ce reese din aceste rânduri. Alte ziare, ca „Times”, încearcă să sustragă atenția dela problema gingașă a recunoașterii, prin comparația ce o fac între valoarea combativă a lui Tito și a lui Draza Mihailovici. Astfel ziarul „Times” din 9.XII. accentuează că rezistența partizanilor lui Tito este mai importantă și

de mult mai mare folos pentru aliați decât aceea a lui Mihailovici. În legătură cu aceasta „Associated Press” atrage atenția, că chiar în vara trecută i s'a comunicat lui Mihailovici un mesagiu exprimându-se amenințarea voalată că nu va mai primi

Partizan prizonier cu steaua sovietică la capelă

alt sprijin din partea aliaților, dacă nu va intensifica activitatea sa împotriva Germanilor, dacă nu va evita orice ciocnire cu partizanii și dacă nu va colabora strâns cu comandantul suprem britanic din Orientul mijlociu. Din răspunsul lui Mihailovici reiese, că el nu primește necondiționat aceste puncte, iar ca ur-

mare, Sir Maitland Wilson, comandantul suprem al Orientului mijlociu, a întrebuițat câteva cuvinte tari împotriva Cetnicilor.

„Times” continuă apoi: „Este absurd de a numi pe acești bărbați, — printre care sunt cetățeni jugoslavi proeminenți din toate partidele, — teroriști sau comuniști, așa cum se pare că o face guvernul jugoslav din Cairo.”

Toman Bartlett își exprimă opinia în „News Chronicle” din 9.XII.: „Ceea ce nu i-a reușit guvernului din exil, i-a izbutit comitetului național, anume de a reuni pe reprezentanții responsabili ai celor mai multe orientări politice ale țării. Acest fapt va micșora influența de care dispune guvernul din Cairo. Toți conducătorii politici exilați care au lucrat încontinuu pentru unitatea națională vor căuta acum să sprijine mai de grabă comitetul național decât guvernul Purici.”

Radio Londra spunea la 9.XII.: „În general în ultimele luni guvernul Purici și-a pierdut aici mult din prestigiu. Rapoartele venite chiar din Jugoslavia arată că acolo aproape nu mai are adepți. Pe de altă parte, el este guvernul recunoscut de aliați.” Și cu fraza de încheiere că „Cheia soluției situației stă în mâinile tânărului Rege Petru” postul de emisiune arată miezul adevărat al complexului de probleme, creat pentru guvernul britanic prin întemeierea comitetului național.

La 11.XII. ziarul „Times” într’un articol de fond se ocupă de situația din spațiul jugoslav și de astă dată întrebuițează un limbaj mult mai aspru împotriva Generalului Mihailovici, pentru că continuă cearta sa cu Tito și califică bandele acestuia drept comuniste și teroriste.

EDEN IA CUVÂNTUL

După acest preludiv din presă, Eden luă cuvântul în Camera Comunelor. Expunerile sale oglindesc toată nesiguranța, însă deja și intenția guvernului din Londra de a abandona pe Petru și guvernul de emigranți. El a spus, că Anglia face totul ce îi stă în putere ca să aprovizioneze pe partizani cu muniții și ca să-i sprijine în orice fel. La fel ar acționa guvernul sovietic și Statele Unite ale Americii. Apoi Eden comunică: **din primăvară lucrează pe lângă Tito o misiune militară britanică, condusă de sublocotenentul Fitzroy Maclean, membru al Parlamentului. Molotov și el (Eden) au convenit ca această misiune să lucreze în strânsă colaborare cu Uniunea Sovietică, imediat ce**

ea va fi sosit la partizani. „Atât cât îmi este cunoscut” spune Eden în continuare „comitetul național” nu revendică împuterniciri în afară de granițele teritoriului pe care lucrează și n'a cerut sub nicio formă recunoașterea sa de către guvernul Majestății Sale. După cum înțeleg eu situația și după cum mi-au raportat ofițerii noștri, partizanii atrag insistent atenția asupra naturii provizorii a acestui fel de administrație și sunt de părere că

Abraham Levi, „Comisar pentru sănătate” al așa numitei „Republici Sovietice” Ușite

este o afacere a poporului jugoslav să-și aleagă nestingherit, imediat după eliberare, forma de guvernare pe care și-o dorește. Dacă acesta este punctul lor de vedere, el este identic cu vederea guvernului Majestății Sale. Aceasta este și dorința Regelui Petru însuși și a guvernului său. Eu o știu, căci el mi-a spus-o personal.” Se aud exclamații ca: „oho!”. „Da, ei au declarat că aceasta ar fi politica lor. Noi trebuie să fim cinstiți (fair) în această afacere. Acel guvern a declarat în mod public că el va depune funcțiunile sale odată cu terminarea războiului și că țara își va alege pe urmă guvernul dorit.”

Exclamația unui deputat laburist: „Confirmă comunicatele de radio din Cairo această constatare?”

„Eu nu vreau să afirm de loc că guvernul jugoslav din Cairo este de acord din toate punctele de vedere cu partizanii lui Tito. Este absolut clar că nu este așa. Aș dori totuși să încerc să atac această chestiune dificilă într'un mod corect, și vreau să spun numai că toți, chiar și guvernul din Cairo, sunt de părere că imediat după eliberarea țării, guvernul să demisioneze și că atunci poporul va fi liber să-și aleagă singur guvernul. Acesta este punctul asupra căruia toți sunt de acord... (Câteva exclamații)...

Eu personal am cea mai mare simpatie pentru acest tânăr Rege. (Aplauze). În cea mai critică oră a istoriei țării sale a ajuns la postul său plin de răspundere...”

Intr'adevăr nu putem să ne închipuim ce poate să pretindă un ministru de externe englez dela deputați. **S'a văzut sau s'a auzit vreodată că „un guvern” comunist, care se află la putere, a demisionat de bună voie pentru a consulta poporul?** Numai cu aceste declarații Eden și-a ridicat o statuie. Dealtfel nicăieri nu se cunoaște vreo declarație a guvernului Tito, că va demisiona la sfârșitul războiului.

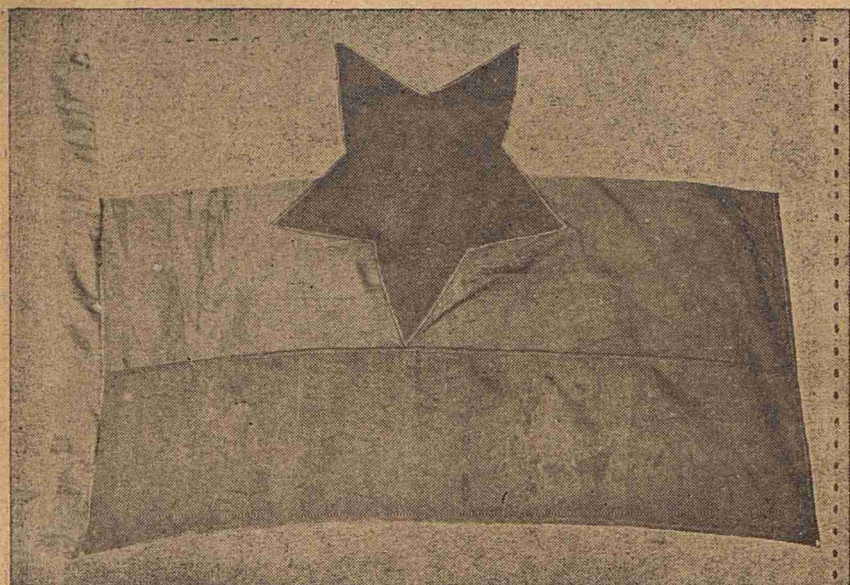
În timp ce Eden pleda în Camera Comunelor din Londra, stăpânul și maistrul său Churchill avea o mulțime de conversații cu Petru la Cairo, prin care încerca să ducă de nas pe copilandrul neștiutor. Dar guvernul emigranților interveni ca o bombă în mijlocul acestora cu o nouă declarație: „Merită națiunea noastră care cu cea mai mare desinteresare s'a alăturat Mării Britanii într'un moment când această putere lupta singură pe teatrele de operațiuni și care pentru credința ei față de cauza aliaților a suferit pierderi mai mari ca orice altă națiune din Europa, această preferare a lui Tito? Regele recunoaște seriozitatea situației, însă el știe că Slovenii, Croații catolici și alte nenumărate frânturi din poporul jugoslav îl reclamă. Guvernul grec trebuie să considere situația sa în chip asemănător în multe privințe ca și cel jugoslav și Regele George al Greciei va reflecta asupra reînțarcerii sale, imediat ce se va produce eliberarea. După cum se aude, prin transformările diplomatice, sociale și militare din ultimul timp din Balcani s'ar fi produs acolo o anumită desorientare.” În acelaș timp Tito anunță printr'un ordin că unitățile sale luptă împotriva Germanilor și împotriva unităților de ustași și de celnici, ca și împotriva unităților bulgare și a „Quisling-ilor” albanezi.

„Svenska Dagbladet” ne informează în legătură cu conversațiile Churchill-Petru, că se vorbește în cercurile jugoslave că Churchill, conform însărcinării primite la conferința dela Te-

heran ar fi dat un ultimatum lui Petru și guvernului său din Cairo. S'ar crede că Regele ar fi fost îndemnat să se întoarcă în Jugoslavia, pentru a se pune în fruntea armatei de eliberare și pentru ca în acest fel să forțeze o colaborare a partizanilor lui Tito cu trupele lui Mihailovici. După aceasta, „Evening Standard” aduse informația că s'a trimis o delegație a lui Tito la Cairo cu misiunea de a încheia pace cu Petru și de a-l face să vină la cartierul general al lui Tito. Însă propaganda comunistă răspândi din Stockholm vestea că și aici e vorba de un ultimatum adresat lui Petru. Din majoritatea ziarelor britanice, care vorbesc despre „situația politică încurcată din Jugoslavia” corespondentul diplomatic al ziarului „Daily Worker” din 10.XII. scrie: „Se poate ca Regele Petru al Jugoslaviei să se hotărască acum să recunoască noul guvern provizoriu ca guvern legal al Jugoslaviei în locul guvernului reacționar din Cairo. O misiune militară, care reprezintă noul guvern provizoriu, se află momentan la Cairo. Această misiune se ocupă înainte de toate cu stabilirea unei legături trainice între Cairo și trupele armatei naționale de eliberare, ca și cu problema aprovizionării acestei armate. Regele are dreptul de a concedia actualul guvern, pentru a-l înlocui cu acel al Mareșalului Tito. În acest caz nu s'ar pune problema pentru aliați de a recunoaște acest nou guvern jugoslav, ci ar avea pur și simplu să se ocupe mai departe cu un guvern jugoslav al cărui personal politic ar urma să fie ales, dar care ar fi tot guvernul regal jugoslav de sub ordinea Regelui Petru. Acuma oficiosul „Times” ia din nou cuvântul. Într'un articol de fond din 11.XII. el scrie:

„Crearea unui guvern provizoriu al Generalului Tito, care reprezintă cele mai importante forțe naționale, rasiste, religioase și politice, reprezintă un semn bun pentru reconstruirea unității distruse a Jugoslaviei. Din păcate însă, Generalul Mihailovici, ai cărui Cetnici au dobândit meritul de a fi ridicat primii sabia împotriva infrușilor, a găsit de cuviință de a continua cearta sa cu partizanii lui Tito și de a-i numi „comuniști și teroriști”, ceea ce pe de o parte nu este sigur cazul, iar pe de altă parte este aproape fantastic. În ultimul timp Mihailovici a adoptat o atitudine foarte echivocă și a stat desigur de inactiv. Este însă mai regretabil că guvernul jugoslav din Cairo, care este alcătuit numai din câteva duzini de ofițeri, funcționari și diplomați, a refuzat de a recunoaște pe delegații Generalului Tito și ai guvernului său, ca reprezentanți legali.”

Mai departe, „Times” califică formarea guvernului provizoriu al partizanilor drept ceva important, pentru că prin aceasta se exprimă pentru prima dată voința spontană de eliberare a unei națiuni, care se manifestă în întreaga

Un drapel al partizanilor: culorile sârbe cu steaua sovietică

Europă printr'o rețea de puncte de rezistență împotriva armatelor germane organizate. **Fără îndoială că această evoluție se va produce și în alte țări.**

Pe la mijlocul lunii Decembrie încep să câștige teren acele voci din presă, care pretind să fie informate despre întâlnirea apropiată dintre Petru și Tito. De atunci, știrile contradictorii circulă de colo-colo. Din Cairo vine vestea că Petru se va întâlni cu Tito, — dimpotrivă din lagărul lui Tito se aude că Tito nici n'are de gând să aibă explicații cu Petru.

RECUNOAȘTEREA DE FACTO A LUI TITO DE CĂTRE MOSCOVA

În cele din urmă s'a realizat totuși o luare de contact între cei doi. O delegație a guvernului Tito a plecat pentru tratative:

Narodno-oslobodilačka Vojska HRVATSKE	
	
Godina 1943	
Broj iskaznice 04456 Od kada je u NO Vojsci: 19/IV 1943 Čime je naznačen (broj puške): Arma: 09.269 Napomena: promjena jedinice	Broj iskaznice 04456 Od kada je u NO Vojsci: 19/IV 1943 Čime je naznačen (broj puške): Arma: 09.269 Napomena: promjena jedinice
Jedinica ili postaja: ZPOH U. kupa: I. Bat Ime i prezime: [Handwritten name] Datum rođenja: 27.9.1926 Odbite se: [Handwritten] mjesta i kolar: [Handwritten]	Broj iskaznice 04456 Od kada je u NO Vojsci: 19/IV 1943 Čime je naznačen (broj puške): Arma: 09.269 Napomena: promjena jedinice
Cui i zvanje: [Handwritten] Idrat opis: [Handwritten]	Datum: 20/V 1943
Stan: [Handwritten] Lice: [Handwritten] Oči: [Handwritten] Usta: [Handwritten] Nos: [Handwritten] Birkovi: [Handwritten] Osob. znaci: [Handwritten] Vlasnik/politič. [Handwritten]	Datum: 20/V 1943

Autorizație eliberată de „Armata de Eliberare
Națională a Croației“
Se observă jos, dreapta, iscălitura
comisarului politic

în Egipt și la Londra. În jurul călătoriei acestei delegații, ca și în general în jurul întregii evoluții ulterioare a relațiilor dintre Tito, guvernul de emigranți și guvernul englez, se împletesc:

până 'n ziua de azi, o astfel de pusderie de știri și voci de presă, care se contrazic între ele, încât este aproape imposibil de a deosebi pe cele adevărate de cele neadevărate. Suntem mai de grabă obligați să excludem, pornind dela direcția pe care a luat-o probabil evoluția evenimentelor și trebuie să o ia în mod necesar, o grupă de știri, care nu concordă cu restul. Dar și după aceasta, to'ul este încă destul de confuz. Constatăm mai întâi că **Stalin a dat și mai departe guvernului lui Tito tot sprijinul său.** Din izvor neutru s'a comunicat și se comunică în mod curent, că presa sovietică dă cea mai mare atenție evenimentelor din sfera lui Tito.

La Tito însuși, se află reporteri, care stau în legătură permanentă cu ziarele lor. Astfel, ziarul „Woina i Rabotschi Klas” din 30.XII. denumeste guvernul provizoriu al Mareșalului Tito și al armatei sale, ca o parte din coaliția îndreptată împotriva lui Hitler. Ziarul adaugă: „Strânsă în jurul conducătorilor aleși de ea, populația jugoslavă stă gata pentru lupta decisivă împotriva Germaniei lui Hitler, dușmanul comun al tuturor popoarelor iubitoare de libertate, gata să lupte pentru cauza dreaptă și înaltă a eliberării țării, pentru cauza întregii coaliții îndreptată împotriva lui Hitler.” În timp ce Londra și Washingtonul se sfiau totuși de a recunoaște oficial guvernul lui Tito, prin trimețerea unui Atașat militar sovietic la cartierul general al lui Tito, iese la iveală intenția unei recunoașteri oficiale. Un comunicat al biroului de informații al comisariatului de externe din Moscova denumeste pe Ribar și pe Iosip Broz de-a-dreptul „nouii conducători ai Jugoslaviei”, ceea ce de sigur nu poate să însemne altceva decât că guvernul de partizani este considerat de către Moscova ca singurul îndreptățit să acționeze în numele poporului jugoslav. Formarea guvernului Ribar-Broz este considerată de guvernul U.R.S.S.-ului ca un fapt împlinit. În ziua de 15.XII. Tito și „comitetul jugoslav de eliberare” din Londra, au trimis comitetului panslavist din Moscova o telegramă omagială. Despre încercările de luare de contact între Tito și guvernul de emigranți, avem următoarele amănunte: În ziua de 11.XII. trebuia să plece la Alexandria o delegație a lui Tito. Avionul însă fu atacat de avioane germane, cu care ocazie se zice că fiul vicepreședintelui guvernului Tito, Ribar, și-ar fi găsit moartea.

Zece zile mai târziu se spune într'o declarație a postului de emisiune londonez că au avut loc tratative între Tito, o delegație din partea aliaților și guvernul regal jugoslav.

„La Alexandria au avut loc de curând tratative între reprezentanții trupelor de partizani din Jugoslavia și reprezentanții

forțelor armate britanice. Aceste tratative, care s'au desfășurat pe baze pur militare, au avut drept obiect executarea politicii guvernului Majestății Sale și anume, de a da tot sprijinul militar forțelor combative, care opun rezistență inamicului în Jugoslavia. De asemenea și delegați ai armatei americane au luat parte la aceste convorbiri, care au decurs în deplin acord în ceea ce privește detaliile în legătură cu executarea acestei politici."

Dar a doua zi, agenția Reuter transmite un comunicat al „guvernului jugoslav din Cairo”, prin care se anunță, că acesta n'a fost informat însă oficial despre discuțiile dintre împăternicul militar al aliaților și reprezentanții Mareșalului Tito. **Guvernul a aflat de această conferință numai din publicarea în ziare a comunicatului.** Frumoasă situație! Dar să ascultăm mai departe: Guvernul nu este dispus nici acuma să recunoască în niciun fel pe partizani și deci nici nu ia asupra-și răspunderea urmărilor rezultate din aceste conversații. Afară de aceasta, pare a fi oarecum surprins și îngrijorat de faptul că o asemenea conferință, în care se discută operațiuni militare din Jugoslavia, a avut loc fără știrea primului ministru jugoslav, Purici. Purtătorul de cuvânt jugoslav pune întrebarea dacă prin sprijinul militar mai mare care se acordă Mareșalului Tito din partea aliaților, se atinge într'o măsură oarecare situația guvernului jugoslav, întrucât, după cum spune el, actualul guvern de emigranți are intenția să ia și pe viitor asupra sa sarcina de a conduce țara până ce întregul popor jugoslav va avea ocazie să-și aleagă propriul său guvern. Aceasta se va întâmpla îndată ce țara va fi eliberată de dușmani. Când fu întrebat asupra situației Regelui Petru, purtătorul de cuvânt al guvernului, declară că Regele Petru este și va rămâne Regele tuturor Jugoslavilor, până în clipa când țara va putea fi întrebată despre adevăratele ei sentimente referitoare la monarhie.

Crainicul postului de emisiune din Cairo nu terminase încă bine difuzarea acestei semnificative luări de poziție, când postul de emisiune „Jugoslavia liberă” transmite un răspuns care nu lasă nimic de dorit. Acesta este: „**Ordonanță a celei de a doua adunări plenare a sfatului anti-fascist al lui Tito:**

1. Guvernul jugoslav emigrant, în cei doi ani și jumătate de exil, a luat o atitudine ostilă față de poporul nostru și față de lupta sa de eliberare. El a abuzat de ospitalitatea țărilor aliate și a răspândit minciunile și clevețirile cele mai mârșave la adresa armatei noastre de eliberare, a conducerii sale și la adresa organelor executive ale autorităților noastre.

2. El a organizat sistematic un război fratricid cu ajutorul

agenților săi din țară, în cap cu Generalul Mihailovici, cu scopul de a provoca o răscoală generală în țară. Guvernul jugoslav din exil a semnat prin Mihailovici, tratative cu Germanii, Bulgarii, Italienii și cu slugile acestora, Pavelici, Nedici și Rupnik,

Un comisar politic al partizanilor — Un Evreu vânzător de haine vechi dela Spalato

cu intenția de a distruge forțele armatei noastre de eliberare. Forțele armate de sub comanda guvernului din exil au luat parte la operațiunile Germanilor, Italienilor și Bulgarilor împotriva armatei noastre populare de eliberare și prin aceasta au făcut o mare pagubă cauzei generale și Alianților.

3. El a organizat prin agenții săi din țară o exterminare sistematică a Mohamedanilor, Croaților și a patrioților sârbi, pentru a crea astfel condițiunile preliminare ale întemeierii unei Serbii mari; prin aceasta sprijină în mod direct politica lui Hitler.

4. Regele Petru al II-lea a acordat încrederea sa unui asemenea guvern și ministrului său de război. El a înaintat pe Mihailovici la gradul de General de Armată și i-a acordat decorații înalte. El a fost proclamat comandantul de căpetenie a tuturor forțelor armate jugoslave. Regele Petru a decernat mai departe decorații înalte criminalilor care au luat parte la lupta împotriva armatei noastre de eliberare. Pe de altă parte, foștii ofițeri jugoslavi, cari au participat de partea noastră din prima zi la lupta de eliberare, au fost degradați printr'un decret dat de Regele Petru.

Față de această trădare oribilă și față de această crimă grozavă, sfatul anti-fascist ia următoarea hotărîre:

a) Așa zisului guvern jugoslav din exil i se retrag toate drepturile unui guvern legal al Jugoslaviei, inclusiv dreptul de a reprezenta popoarele jugoslave în străinătate...

b) Reîntoarcerea în țară a Regelui Petru va fi interzisă atîta timp, pînă cînd problema monarhică va fi rezolvată printr'o hotărîre a poporului jugoslav.

c) Sfatul anti-fascist își rezervă dreptul de a revizui contractele semnate de guvernul jugoslav din exil, pentru a le prelungi, a le aproba, sau a le semna din nou.

d) Toate tratatele și obligațiile internaționale, care în viitor vor fi semnate de vreun guvern jugoslav din exil, nu vor fi recunoscute.

e) Ordonanța intră imediat în vigoare.

Popoarele slave strâng din ce în ce mai mult rîndurile lor în lupta împotriva dușmanului comun, sângerosul fascism hitlerist. După informațiile sosite din Londra, din inițiativa comitetului cehoslovac din Londra s'a format un comitet slav, alcătuit din Ruși, Ucrainieni, Polonezi, Cehi, Sârbi și Croați, Sloveni, etc. Comitetul a fost format pentru intensificarea luptei împotriva fascismului hitlerist și a slugilor sale...

Lucrul s'a executat în spiritul ordonanței congresului panslavist din Moscova. Congresul slav din Londra a îndemnat pe toți Slavii care trăiesc în Anglia să adere la acest congres. Adunarea a hotărît unanim ca comitetul să sprijine cu toate mijloacele disponibile armata populară jugoslavă de eliberare și comitetul național."

Pe de altă parte se transmite din Cairo: „Noi nu putem să pierdem timpul răspunzând escrocilor cari atacă în mod nerușinat monarhia noastră și guvernul legal. Aliații pot să ajute pe oricine doresc. Când acum doi ani am început rezistența noastră, n'am văzut pe teritoriul nostru nici avioane, nici tancuri și nici soldați aliați și în luptele de guerilla duse în munții noștri,

Partizani evrei

am sacrificat pentru cauza comună mai multe vieți omenești ca oricare alte țări ale națiunilor aliate. exceptând Rusia Sovietică.

DECLARAȚIILE DEȘARTE DIN LONDRA

In sfârșit, față de aceasta, ca răspuns, Aliații ridicară pe Tito la rangul de comandant suprem al aliaților. In fine, ei nu

știau ce să mai facă. Se părea că toată povestea s'a împotmolit. Trebuiau să se gândească la urma urmelor puțin și la alte obligații. Ce va zice oare Drază Mihailovici dacă va afla că presa engleză nu are nimic de obiectat față de insultarea Regelui Petru. Nu trebuie pierdute toate șansele. Dar pe de altă parte, legăturile cu Stalin împiedecau o luare directă de atitudine împotriva lui Tito. Deci trebuia căutată o soluție intermediară. Aceasta însă a reușit destul de lamentabil. Să auzim ce scrie Randal Neale despre apelul lui Tito:

1. În mod surprinzător apelul stă în contradicție cu atitudinea anterioară a lui Tito față de Rege, care era caracterizată prin faptul că el nu vroia să se oblige cu nimic. Această atitudine era interpretată în cercurile aliate ca fiind oarecum tolerantă.

2. De altă parte însă, acest apel corespunde așteptărilor întrucât nu refuză în sine Monarhia, ci lasă în sarcina unui plebiscit de a hotărî după război relativ la această problemă.

Guvernul britanic, împreună cu cel sovietic și cel american ar fi depus până acum toate străduințele pentru a ajunge la o împăcare între Petru și Tito. Aceste eforturi vor fi continuate fără îndoială, și anume nu în ciuda apelului lui Tito, ci din contra, din cauza lui. Va fi necesar să se stabilească mai întâi faptele care au dus la înăsprirea atitudinii lui Tito față de Rege. Nu este imposibil ca la baza acestei atitudini înăsprițe să se găsească o neînțelegere. Nu este clar de ce o hotărîre, care după declarațiile date la radio, s'ar fi luat la 29. Noemyrie, să fie publicată abia după trei săptămâni.

Este o datorie a guvernelor aliate, de a găsi o formulă pentru a combina următoarele trei elemente: recunoașterea Regelui Petru, sprijinirea militară a lui Tito și neamestecul în politica internă jugoslavă. Dacă Alianții s'ar folosi de toate cunoștințele lor, ar trebui să găsească o soluție. (Reuter).

La fel de prudent se exprimă și „Exchange Telegraph” la 22. XII.: Se speră că Englezii vor reuși să facă o punte între cele două partide. „Daily Express” din 22.XII. declară: Relațiile dintre Mareșalul Tito și Regele Petru n'ar fi așa de rele cum s'ar concluda în urma acestui război al cuvintelor, dus de adepții lor. La Londra nu s'a renunțat la speranța unei împăcări. Petru ar avea o atitudine corectă. El a declarat că după război poporul Jugoslaviei ar trebui să hotărască singur asupra formei sale de guvernământ. El s'ar supune, după cum a declarat lui Eden, deciziei poporului.

Și mereu se accentuează din nou („Daily Telegraph”, 24.XII.) că relațiile politice cu Regele Jugoslaviei și cu miniștrii săi, trebuie să fie menținute atâta timp, cât Regele Petru este monarh constituțional.

Cu această formulare sărăcăcioasă, presa engleză credea că a făcut destul pentru Petru și pentru guvernul de emigranți. Instrucțiunile erau date în sensul de a face pe oamenii din Cairo și înainte de toate pe Draza Mihailovici să înțeleagă că este cazul să se retragă cât se poate de discret, pentru că în viitor n'ar mai fi loc pentru ei. Numai Regele Petru ar avea prilejul să aleagă între posibilitatea de a accepta de bine de rău guvernul lui Tito, așa cum este, sau de a merge împreună cu guvernul său de emigranți să se scalde în Nil. Părerea lui „News Chronicle” din 24.XII. este că „fiecare guvern din exil este în pericol de a pierde contactul cu forțele de rezistență din patrie.” Draza Mihailovici a fost obligat să înghită o admonestare dela agenția Reuter, pentru că într'o cuvântare ar fi adresat cuvinte puțin prietenoase națiunilor aliate, ba chiar că ar fi întrebunțat expresii jignitoare la adresa lui Churchill și Roosevelt. Acest fapt s'ar fi întâmplat chiar în prezența membrilor misiunii militare engleze, care ar fi raportat aceasta imediat Londrei; între timp a fost retrasă misiunea militară engleză, care se afla la Mihailovici, în timp ce misiunea care se află la Tito a fost întărită. Cu privire la aceasta, Reuter remarcă, că Londra nu este îngrijorată că prin aceste ultime evenimente Mihailovici ar putea să fie determinat eventual să treacă cu totul de partea Germanilor. Atât numai despre această fatură a chestiunii.

NU NUMAI ONOAREA, DAR ȘI BANII

Fără îndoială nu se putea ca tratamentul aplicat de Englezi lui Petru, să nu producă o anumită reacție în sânul guvernului de emigranți. Lumea din aceste cercuri era obișnuită cu tot felul de necazuri, dar la o asemenea trădare fășișă nu s'ar fi așteptat niciodată. Prima consecință a fost demisia lui Zivković din postul de „Comandant suprem al armatei jugoslave”. Succesorul său a fost generalul Ranossovici, care până atunci era șeful Statului Major Jugoslav. Acest schimb nu a fost probabil singurul. Deja se aud șvonuri despre o demisie a „întregului guvern Purici”. Dacă în lunile trecute interesul de a de-

veni ministru în guvernul jugoslav de emigranți se micșorase apreciabil, în situația actuală este sigur că el a scăzut de tot. Înainte de toate, această afacere are însă și o latură foarte prozaică materială. Din ce fonduri să se plătească atâta timp mi-

„Mareșalul“ Tito, cu steaua sovietică la chipiu

niștrii guvernului de emigranți și luxul dus de ei? În curând Englezii nu vor mai putea fi tapaji. Rezervele de aur ale Băncii Naționale Jugoslave, care au fost cărate în 1941 în Statele Unite ale Americii, se găsesc foarte departe. Se zice că valoarea lor ar fi în jurul sumei de 20.000.000 Lire Sterline. Nu

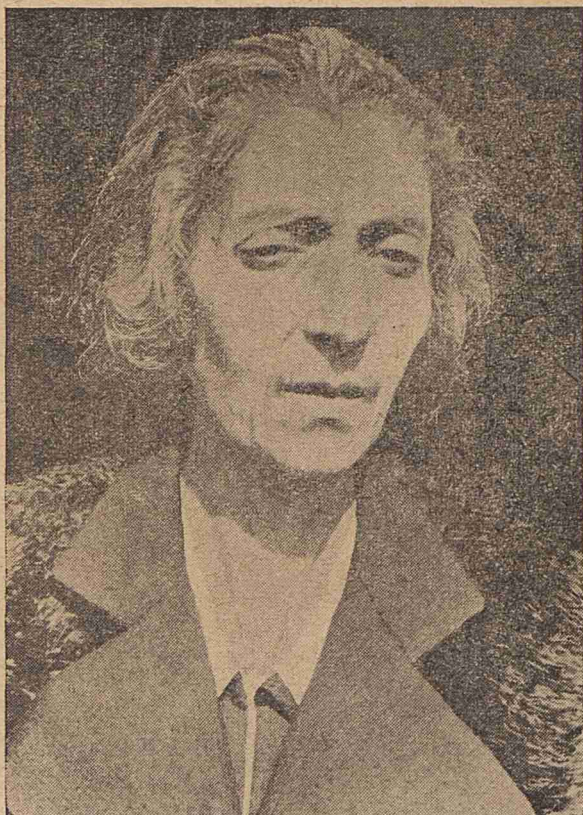
este greșită presupunerea că între timp Tito, ca președinte al guvernului jugoslav provizoriu, și-ar fi anunțat pretențiile sale asupra acestor rezerve de aur. În acest mod, cearta dintre Tito și guvernul emigrant din Cairo capătă un aspect cu totul diferit. Nu este în joc numai onoarea, ci mai ales banii. În sfârșit, problema devine și mai încurcată, prin faptul că guvernul din exil, pe când se afla la Londra, a primit însărcinarea de a tipări bancnote jugoslave în valoare de zece miliarde Dinari. Aceste bancnote erau rezervate pentru cazul când acest guvern s'ar întoarce în Jugoslavia.

Referitor la această problemă financiară ziarul „Observer” din 25.XII. scrie: „Membrii guvernului din Cairo, prin atacurile aspre și nedemne la adresa partizanilor și a guvernului provizoriu, au închis odată pentru totdeauna posibilitatea unei reconcilierii prin compromis. Prin aceasta și-au pecețluit propria lor soartă politică. Prin faptul că nu desaprobă felul de acțiune al acestora și că nu concediază pe miniștri, Regele Petru scapă definitiv din mâini șansa de a-și rebodândi tronul. Momentul unei reînțoarceri a trecut definitiv.”

La 28.XII. s'a publicat respingerea definitivă a pretenției jugoslave asupra aurului. Dacă aruncăm ca încheiere o privire asupra efectelor produse în Serbia de evenimentele descrise, atunci putem să ne închipuim ușor cum reacționează poporul sârb față de felul în care Anglia l-a trădat pe Petru. Chiar dacă se depreciază la Belgrad activitatea guvernului de emigranți, totuși a rămas un anumit atașament pentru casa regală Karadjordjevici. De aceea, faptul că Anglia desaprobă pe Regele Petru, este considerat ca o lovitură dată direct în obrazul poporului jugoslav.

Din această cauză guvernul Nedici a încercat prin discursuri și prin presă să desvăluie în modul cel mai clar semnificația faptelor. În timp ce, pe de o parte, lui Mihailovici i se comunică să-și schimbe culoarea și să se lepede de trădătorii englezi, pe de altă parte se impută cu cele mai aspre expresii lui Tito și anturajului său de a fi antisârb. Ar duce prea departe dacă am enumera în acest loc numeroasele păreri, referitoare la acest lucru. Ele toate sunt după acelaș calapod, iar argumentul principal este totdeauna că nu numai conducerea bandelor lui Tito se compune aproape exclusiv din oameni, care nu sunt Sârbi, ci că și masa sedusă s'ar compune abia din 5% Sârbi. Insuși Nedici într'un discurs numește pe Tito, Croat. (ceea ce însă nu e dovedit în mod obiectiv).

Inercările politicii engleze de a elimina neînțelegerile penibile dintre guvernul exilat al regelui Peiru de o parte și guvernul de partizani Ribar-Broz (Tito) de altă parte, continuă. Ele sunt însoțite de năzuința de a satisface pe Soviete, cărora

Această evreică bătrână a adus servicii speciale partizanilor

li s'a cedat de către Anglia și Statele Unite Sudetul ca sfera de interese, prin sprijinirea aspirațiunilor Moscovei și de a nu lăsa să se vadă în afară niciun contrast între orientarea intereselor Londrei și ale Cremlinului. Din numeroasele știri exis-

fente, care în cea mai mare parte se contrazic între ele, se poate vedea cum este închipuită înțelegerea între Cairo și Ribar-Broz (Tito): Guvernul de emigranți urmează să se retragă de bunăvoie, pentru a face loc bolșevismului. Propunerile făcute de presă în acest sens se deosebesc între ele numai prin aceea că unele mai prevăd o perioadă de tranziție, în timp ce celelalte sugerează guvernului emigrat o abdicare imediată și totală. În amănunte se pot înregistra următoarele propuneri: Eliminarea generalului Mihailovici din guvern. — „Lărgirea bazei guvernului Purici”: după cum se cuvine, prin primirea unor aderenți ai direcției Ribar-Broz (Tito), comuniști și slugi ale comunismului. — Formarea unui nou guvern la Cairo: bineînțeles cu o compoziție pe placul direcției Ribar-Broz și deci și al Moscovei, deci comunistă cu camuflaj democrat de stânga-naționalist. — Înțelegere directă între regele Petru și guvernul partizanilor, înlăturându-se guvernul exilat. — Căpiulare completă a lui Petru și a guvernului exilat.

Nu se poate prevedea dacă încercările de înțelegere au perspective de succes; declarația citată mai sus a guvernului de partizani din 21 Decembrie vorbește împotriva. Nu lipsesc însă nici știri engleze, care vorbesc de o dispoziție de a se înțelege a guvernului de emigranți din Cairo, mai ales ca urmare a unei vești a agenției Reuter, după care guvernul exilat jugoslav ar fi comunicat că ofițeri din armata regală jugoslavă din Orientul Mijlociu ar fi creat o mișcare pentru alăturarea de „mareșalul” Broz (Tito) și pentru formarea unui front comun contra Germanilor. S'a socotit drept un „semn bun” faptul că guvernul exilat nu a însoțit această știre de un comentariu negativ. Totuși Globereuter a anunțat în aceeași zi dela Londra că guvernul exilat ar fi pedepsit pe trei sferuri din membrii comitetului jugoslav din Londra, deci ai reprezentanței partizanilor, cu îndepărtarea din funcțiunile lor din exil. (Este vorba de vice-gubernatorul Băncii Naționale jugoslave Bicanici, de fostul ministru al educației Furlan și de președintele asociației ziariștilor jugoslavi din Londra, Petrovici). Pentru fluctuațiile părerilor și ale perspectivelor este caracteristic faptul că Reuter-Hell a anunțat la 8 Ianuarie din Cairo că nu există nicio perspectivă pentru un compromis, în timp ce Globereuter-Mores vorbește la 13 Ianuarie din Cairo despre progrese ale eforturilor ne-oficiale de înțelegere și califică situația ca „obscură, dar mai plină de nădejdi” (!).

Foarte clar se poate constata tendința sistematică a guvernului Ribar-Broz de a instala reprezentanțe proprii în străi-

nătate. Comitetul jugoslav din Londra a fost amintit în paginile anterioare de mai multe ori. Un comitet asemănător a fost înființat în Statele Unite, cu acelaș scop, iar „Svenska Dagbladet” anunță încă dela 24 Decembrie 1943 că guvernul par-

Adept al partizanilor, capturat de trupele germane

tizanilor va trimite cât mai curând un delegat propriu la Ankara, care ar avea misiunea să supravegheze pe plenipotențiarul de acolo al guvernului jugoslav exilat. Marea Britanie și Statele Unite s'ar fi declarat de acord cu aceste măsuri. După

alte știri din presa străină, în urma înființării unui guvern al bandelor Ribar-Broz (Tito), s'ar fi produs în lagărul emigranților jugoslavi peste tot o sciziune și o luptă pentru putere. O parte din emigranți a trecut de partea lui Ribar-Broz (Tito). Aceste grupuri au primit din partea lui Ribar-Broz (Tito) indicația de a forma peste tot așa-zise șfaturi și comitele, pentru a pregăti terenul pentru trimeerea de reprezentanți diplomați deplin îndreptățiți. În Elveția, partizanii lui Ribar-Broz au și denunțat supunerea față de ministrul jugoslav de acolo și au declarat că nu vor mai accepta nicio instrucțiune din partea lui. Contra-măsurile guvernului exilat constau din luarea de contact cu guvernele de emigranți greci și polonezi, care se află într-o situație asemănătoare, în trimeerea plănuită a unei delegații la Washington, pentru a face un demers pe lângă Roosevelt și în alte încercări de a abate pe Englezi dela noua lor atitudine.

Foarte edificatoare este o comparație între evenimentele descrise, din jurul lui Ribar-Broz și al guvernului exilat și evenimentele din Grecia. Dela cunoscuta declarație a lui Churchill că speră că regii Jugoslaviei și Greciei vor putea să se reintoarcă în curând în țările lor, o declarație care trebuia în mod evident să însemne o angajare a politicii engleze față de acești doi monarhi, — și care a fost înțeleasă peste tot astfel —, multe s'au schimbat. Antipatia contra regelui George este egal de mare la aproape toate direcțiile politice din sânul poporului grec și a mai crescut încă după fuga regelui din țară. Stânga îl acuză de înclinări fasciste, iar dreapta națională de trădare a intereselor patriei. La aceasta se adaugă presiunea Moscovei, care nu are nevoie de niciun rege în sfera ei de influență sudestică, ce i-a fost recunoscută de Anglia și USA.

Paralela cu evenimentele jugoslave merge și mai departe, în măsura în care anume și răsculații greci sunt scindați în două grupuri principale, într'unul mai mult șovinist și unul bolșevic, aflate în ceartă violentă între ele. Ele nu au de sigur importanță politică și militară pe care o au răsculații de pe fostul teritoriu jugoslav, dar sunt natural scoși în relief din punct de vedere politic de către puterile inamice. Spre deosebire de guvernul exilat jugoslav, guvernului grec de emigranți al lui Tsuderis i-a reușit până acum să se sustragă dela o luare de poziție. Acest lucru a fost însă cu puțință numai prin diferite cedări față de direcțiile de stânga și mai ales printr-o sacrificare clauzulară a regelui. Regele a fost obligat, sub presiunea guvernului său și mai ales a Angliei, care nu a ezitat nici

Tragedia unui popor — Fuga din calea partizanilor

de data aceasta să părăsească pe fostul ei protejat, să scrie o scrisoare „primului ministru” al său, Tsuderos, în care el face să depindă reîntoarcerea sa pe tronul Greciei „după restabilirea deplinei libertăți a Greciei”, de faptul dacă va fi rechemat de către poporul grec printr'un vot liber și dacă întoarcerea sa va fi în interesul Greciei. Adevăratul prim-ministru grec, Rhallis, a declarat la 6 Ianuarie într'o cuvântare la radio cu dreptate, că acest pas al regelui a fost inspirat evident de către Stalin la Teheran. George al II-lea ar fi devenit astfel un fel de „rege revocabil”, rege cu scadență.

Tsuderos a adresat mai multe apeluri pentru unire răsculațiilor greci și a cerut dela diferitele grupuri să se supună comandantului suprem aliat. Eden și Hull au sprijinit acest apel prin mesagii adresate lui Tsuderos; Hull spune de ex.: „este de dorit ca grupurile de rezistență grecești să nu-și mai irosească forțele în lupte interne, ci să se unească imediat între ele și cu națiunile unite, în lupta contra inamicului comun.”

Tsuderos ar dori deci, prin bunăvoință față de Moscova și printr'o oarecare alunecare spre stânga să prindă și partea bolșevică a mișcării de insurecție, pentru a salva astfel aparențele. În felul acesta el pregătește însă însuși calea pentru infiltrarea bolșevismului.

Atât exemplul jugoslav, cât și cel grec dovedesc deci că Anglia și Statele Unite au trădat Sudeștul Europei dându-l pe mâna Cremlinului și că ele sunt dispuse să părăsească la cererea Moscovei guvernele de emigranți pe care le-au sprijinit până acum. Ele își părăsesc deci pozițiile în fața bolșevismului și s'au arătat în mod practic a fi netezitorii de drum ai acestuia.

Cu toate acestea nici Balcanii și nici Europa nu vor deveni bolșevice, pentrucă Germania nu va trăda niciodată acest continent. Fiii ei sângerează pe fronturi de mii de kilometri, pentrucă

EUROPA SĂ TRĂIASCA!

11 Delegati treba da predstavljaju pokrajinske, oblasne, strukne, opštne, a pe mogućnosti i opštinae i mesne Odbore APŽ-a. Naime je omogućiti delo-
sak na ovu konferenciju i delegata da neoslobođene teritorije.

Glavni rad konferencije biće sledeći:

1/Referat o političkoj situaciji u vezi sa APŽ...

2/Izveštaj delegata po pokrajinama, oblastima i eventualno

okružina.

3/Organizaciona pitanja APŽ-a i konkretni sadaci.

4/Biranje Odbora APŽ-a.

Referati i izveštaji treba da budu sažeti i konkretni.

Na konferenciji će uzeti učesća i predstavnici naše Narodno-
oslobodilačke partisanke i dobrovoljske vojske. U ime naših proletarskih
i udarnih brigada i odreda, one će doneti konferenciji i bezuslovnice
podrške naše borave.

Partijske organizacije moraju odmah da pristupe sprovođenju
u život svega gore navedenog, kao da potvrde prijem ovoga plana.

S drugarskim pozdravom

SMRT FAŠIZMU-SLOROBA NARODU!

2-XI-1942 god.

Urmarea adresei dela pag. 61 (Traducerea românească
la p. 63)

Traducerea facsimilului dela pag. 61-62

Comitetul Central al Partidului Comunist al Jugoslaviei către

Comitetul Provincial pentru Dalmația al Partidului Comunist al Croației:

1. Multe din organizațiile noastre nu sunt încă lămurite deplin cu privire la însemnătatea Frontului Femenin Antifascist (AFZ). Deși activitatea în această direcție s'a dezvoltat până la un anumit grad în unele provincii izolate și a contribuit mult la lupta noastră de eliberare a poporului, ea nu este totuși la înălțimea la care ar trebui să fie. AFZ trebuie să fie o organizație care să cuprindă pe toate femeile în lupta contra ocupanților și slugilor lor și să manifeste prin activitatea ei devotamentul pentru lupta de eliberare și pentru armata noastră. Scoaterea în evidență a organizației AFZ ca o organizație ce trebuie să cuprindă pe toate femeile în lupta contra fascismului va avea drept rezultat ca etapele să fie organizate deplin și în toate provinciile.

2. Organizațiile partidului trebuie să facă totul ca printr'o activitate potrivită și convenabilă nu numai să cuprindă pe femei în organizații, dar ca ele să ia parte și activ la instaurarea și întărirea puterii democratice naționale. Deoarece femeile au luat asupra lor mari poveri în legătură cu războiul în lupta pentru drepturile lor și pentru apărarea patriei lor, ele trebuie să fie reprezentate direct și în comitetele de eliberare națională. Acest lucru va fi o garanție pentru lupta victorioasă contra sângerosului ocupant fascist și a mercenarilor lui josi și va grăbi eliberarea mult încercatei noastre țări de jefuitorii ei.

3. AFZ este o organizație din afara partidului a tuturor femeilor cu sentimente anti-fasciste, întemeiată pe baze largi. Ca atare ea stă sub influența partidului, iar organizațiile partidului sunt obligate să-i dea tot ajutorul, lăsându-i deplină independență și inițiativă. Controlul și sprijinul organizației AFZ nu trebuie socotit ca un rol de comisar al camaradelor noastre de partid responsabile, ci ca un ajutor energic cu prilejul grupării tuturor femeilor în lupta contra fascismului și ca asigurare a liniei noastre juste în acest sector al activității partidului. De aceea este necesar:

a) să se desemneze un camarad de partid responsabil, sau o camaradă de partid, pentru activitatea în sectorul mișcării feminine, de sus până jos, adică dela celula până la cel mai înalt for al partidului;

b) să se înființeze în toate satele și orașele organizații AFZ și să se unească între ele, adică ele să fie centralizate în formații pe plasă, județ și provincie. Izolarea unora de altele a păgubit mult în cursul activității de până acum și a avut un efect rău în ce privește inițiativa și întrecerea reciprocă în îndeplinirea de noi misiuni.

c) Purtătoare ale activității în organizațiile AFZ, pilde de veghere și activitate ca și de zel în răspândirea organizației și în executarea misiunilor încredințate trebuie să fie camaradele de partid desemnate și trimise acolo de partid;

d) Activitatea din brigade trebuie coordonată cu activitatea de pe teren. Forurile partidului trebuie să fie în legătură strânsă cu formațiunile militare, care se află în sectorul lor. În felul acesta camaradele de partid răspunzătoare vor fi în situația să dea ajutorul necesar și să schimbe reciproc experiențele cu prilejul activității lor printre femei în brigăzi.

4. Organizațiile partidului trebuie să prezinte imediat organizației AFZ problemele cele mai actuale, în primul rând chestiunea campaniei pentru aprovizionarea armatei noastre cu alimente, îmbrăcăminte și încălțăminte pentru iarnă. În acest scop trebuie mobilizate toate femeile, toată etapa noastră, atât în teritoriul eliberat, cât și în cel ce nu a fost încă liberat. Munca principală le așteaptă în primul rând pe organizațiile noastre de partid. Pentru a putea dovedi această mare muncă, de o însemnătate uriașă pentru armata noastră de eliberare, organizațiile partidului nostru trebuie să mobilizeze toate comitetele de eliberare și toate organizațiile AFZ. Chestiunea ajutorului pentru front trebuie tratată energic și pe baze largi.

5. Cu privire la importanța și la activitatea organizației AFZ, căreia comitetul central îi acordă o deosebită atenție, este necesar ca comitetele provinciale și județene să raporteze regulat comitetului central asupra activității în rândurile femeilor ca și asupra organizațiilor AFZ. Din aceste rapoarte trebuie să reiasă un tablou limpede al activității printre femei, a situației lor în regiunile eliberate și ne-eliberate, al atitudinii lor, etc.

6. Pentru coordonarea activității organizației AFZ în întregul teritoriu liberat și ne-liberat, ca și pentru stabilirea unor misiuni comune, va avea loc în curând o mare conferință la Bosahsti Petrovacî (Data și eventualele modificări vor fi comunicate ulterior). Conducerea partidului trebuie să influențeze alegerea potrivită a delegaților pentru această conferință. Acești delegați trebuie să reprezinte organizațiile provinciale, de plasă, județene, dacă este cu puțință și organizațiile comunale și să-

tești. Este necesar să se facă posibilă participarea la această conferință și unor delegați din teritoriile ne-eliberate.

Ordinea de zi a conferinței este următoarea:

1. Referat asupra situației politice în legătură cu AFZ.
2. Raportul delegaților, pe provincii, regiuni, eventual județe.
3. Probleme de organizație ale AFZ-ului și misiuni concrete.
4. Alegerea comitetului organizației AFZ.

Referatele și rapoartele trebuie să fie scurte și concrete.

La conferință vor lua parte și reprezentantele armatei noastre de eliberare și de voluntari. Aceste reprezentante vor transmite conferinței și femeilor, în numele brigadelor de proletari și de șoc și al formațiilor noastre, salutul înflăcărat al luptătoarelor noastre femei.

Organizațiile partidului sunt obligate să înceapă de îndată executarea tuturor dispozițiilor de mai sus și să confirme primirea acestei adrese.

Cu salutul
Moarte Fascismului — Libertate Poporului
TITO

L. S.

(Comitetul Central al Partidului Comunist
al Jugoslaviei)

10.000

10.000

ZAJAM

NARODNOG OSLOBODENJA

Na temelju Uredbe Izvršnog odbora Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije od 15.1.1943. raspisan je 3-postotni zajam u iznosu od dinara-kuna 500.000.000.

Zemaljsko Antifašističko Vijeće Narodnog Oslobođenja Hrvatske
raspisuje jedan dio gornjeg zajma u iznosu od dinara-kuna

150.000.000

I obvezuje se donosiocu ove obveznice isplatiti

dinara **10.000** kuna

zajam 10 godina uz 3% kamate plative u dva obroka, koji dospijevaju svakog prvog lipnja i prvog prosinca svake godine.

IZVRŠNI ODBOR

Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske.

10.000

Serija H-VI

Handwritten signatures and stamps:
 - A large handwritten signature, possibly "Karlo Bryant".
 - A smaller handwritten signature, possibly "F. Loh".
 - A large handwritten signature, possibly "Burežić".
 - A circular stamp on the left containing the text "KARLO BRYANT".
 - A circular stamp on the right containing the text "BUREŽIĆ".

10.000

UREDBA

O ZAJMU NARODNOG OSLOBODENJA

Čl. 1) Na temelju Uredbe o zajmu narodnog oslobođenja Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije od 15. siječnja 1943. g., Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske raspisuje ZAJAM NARODNOG OSLOBODENJA u iznosu od 150.000.000 (sto i pedeset milijuna) dinara-kuna, za potrebe Narodno-oslobodilačke vojske i Partizanskih odreda Hrvatske i za sela uništena od okupatora, ustaša i četnika.

Čl. 2) ZAJAM NARODNOG OSLOBODENJA raspisuje se na deset godina uz kamate od tri od sto.

Čl. 3) Kamati će se isplaćivati dva puta godišnje i to svakog prvog lipnja i prvog prosinca, svake godine kod Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske ili gdje ono to bude odredilo.

Čl. 4) Upis Zajma vrši se preko Narodno-oslobodilačkih odbora.

IZVRŠNI ODBOR

ZEMALJSKOG ANTIFAŠISTIČKOG VIJEĆA NARODNOG OSLOBODENJA HRVATSKE

PREDSJEDNIK,
Vladimir Nazor

POTPREDSIJENICI:

dr. Pavle Gregorić, Stanko Opačić, Filip Lukuš

ČLANOVI IZVRŠNOG ODBORA:

Vlastka Babić, Šime Balen, Jakov Blatović, Dušan Bekić, Nikola Grudorić,
Djoko Jovančić, Branko Zlatarić

15. kolovoza 1943.

Br.

ISPLAĆENO KAMATA

1. prosinca 1943. g.
1. lipnja 1944. g.
1. prosinca 1944. g.
1. lipnja 1945. g.
1. prosinca 1945. g.
1. lipnja 1946. g.
1. prosinca 1946. g.
1. lipnja 1947. g.
1. prosinca 1947. g.
1. lipnja 1948. g.
1. prosinca 1948. g.
1. lipnja 1949. g.
1. prosinca 1949. g.
1. lipnja 1950. g.
1. prosinca 1950. g.
1. lipnja 1951. g.
1. prosinca 1951. g.
1. lipnja 1952. g.
1. prosinca 1952. g.
1. lipnja 1953. g.

„Imprumutul pentru eliberarea poporului“ (Facsimil-dosul)

www.dacoromanica.ro

Traducerea facsimilelor dela pag. 67-69 :

10.000 Faja: 10.000

Împrumut pentru eliberarea poporului

Pe baza ordonanței comitetului executiv al consiliului antifascist pentru eliberarea poporului al Jugoslaviei din 15.1.1943 se emite un împrumut cu dobânda de 3% în valoare de 500.000.000 dinari-kuna.

Moarte Fascismului — Libertate Poporului!

Consiliul regional antifascist pentru eliberarea poporului al Croației a lansat o parte din acest împrumut în valoare de 150.000.000 dinari-kuna

Și se obligă să plătească aducătorului acestei obligații
Dinari 10.000 Kuna

după zece ani, cu o dobândă de 3%; dobânzile sunt scadente în două rate, la 1 Iunie și 1 Decembrie al fiecărui an.

**Comitetul Executiv al
Consiliului Regional Antifascist pentru Eliberarea Poporului
al Croației**

Dr. Pavle Gregorici, F. Lakus, Blazevici Jakov

10.000 Seria H—VI 10.000

Dosul:

**Ordonanță asupra
Împrumutului pentru eliberarea poporului**

S'au plătit
dobânzile:

Art. 1. — În baza ordonanței consiliului antifascist pentru eliberarea poporului al Jugoslaviei din 15 Ianuarie 1943 cu privire la împrumutul de eliberare, consiliul regional antifascist pentru eliberarea poporului al Croației emite un împrumut în sumă de 150.000.000 (una sută cincizeci milioane) dinari-Kuna pentru nevoile armatei de eliberare și ale unităților de partizani ale Croației, ca și pentru satele distruse de ocupați,	1 Decembrie 1943
	1 Iunie 1943
	1 Decembrie 1944
	1 Iunie 1944
	1 Decembrie 1945
	1 Iunie 1946
	1 Decembrie 1946
	1 Iunie 1947
	1 Decembrie 1947

Ūstaša și Cetnici.	1 Iunie	1948
Art. 2. — Imprumutul pentru eliberarea	1 Decembrie	1948
poporului se emite pe zece ani cu o dobândă	1 Iunie	1949
de 3%.	1 Decembrie	1949
Art. 3. — Plata dobânzilor are loc de	1 Iunie	1950
doi ori pe an și anume la fiecare 1 Iunie	1 Decembrie	1950
și 1 Decembrie al fiecărui an la Consiliul	1 Iunie	1951
Regional Antifascist pentru Eliberarea Poporu-	1 Decembrie	1951
lui al Croației sau unde hotărăște acesta.	1 Iunie	1952
Art. 4. — Subscrierea la împrumut se face	1 Decembrie	1952
prin comitetele de eliberare.	1 Iunie	1953

Comitetul Executiv

al consiliului regional antifascist pentru eliberarea poporului
al Croației

15 August 1943

Președinte: Vladimir Nazor

No.....

Vicepreședinți: Dr. Pavle Gregorici, Stanko Opacici, Filio Lakus.

Membri ai Comitetului Executiv:

Vlatka Dabici, Sime Balen, Jakov Blazevici, Dušan Brkici, Nikola
Grulovici, Djoko Jovanici, Branko Zlatarici

Stab
IV. Operativne Zone
2. jula 1942
Br. 189/94

Intendantu, komandiru logorske čete i komandiru
Vrdovske čete.

1. Tokom noći od 2 na 3 jula VI čete izvršiti košenje šita manastira Dragović, presaciti ga u Bravčev Dolac i osigurati čitavu stvar sa vojničke strane.

2. Sa svim tehničkim i organizacionim radom komandant će drug intendant Drezga Božidar sa pomoćnikom drugom oficijrom Ivanom Grubišom.

3. Vojnička osiguranje čete Vrdovska četa uz pripomoć Logorske čete. Time će rukovoditi drug komandir Ivan Bračulj.

4. Vojničko osiguranje će se sastojati u postavljanju barijera na putokaze u okolini manastira Dragović tako da bude onemogućeno iznenadjenje i prilazanje ekuatorima anagama i detničkim bandama u cilju da bi onemogućili košenje i pranje šite.

5. Drug ekonom saopštiti će se odmah u Koljane sa Ivanom Grubišom, Stipom Roncom, Djurcom Bogovac, Ivanom Bračulj i četiri partizana seljaka iz Vrdovske čete.

6. Odmah po dolasku prićiće se nakupljanju i pravljenju ušadi.

7. Drug ekonom sa pomoćnicima odmah će pristupiti sljedećim zadacima:

a) Mobilisanju što većeg broja konosa, najmanje 25.
b) Mobilisanju što većeg broja drugova seljaka na pomoćne radove uz konose, najmanje 75.
c) Mobilisanju što većeg broja konja, najmanje 60, uz svakoga konja nek se mobilizir mobilise po jedan kočijaš i jedan radnik.

d) Drug komandir logorske čete osigurati će strahu na putu od manastira do Bravčevog Doca, iznad svega ostavit će dobru strahu od najmanje četiri šovjeka sa oružjem na guvnu u Docu. Njegov je zadatak da dobro pazi da ni po putu, niti na guvnu ne pomanjka ništa od pokošenog šita i slame.

e) Drug intendant i komandir Logorske čete pobrinit će se da se dalje prebese potrebna količina hrane sa dva obroka. Sotom neka povedu je nog kuhara, jednog mesara, pomoćno osoblje i posude.

8. Komandir Logorske čete uputit će se sa letom odmah poslije ručka. Prije toga mora osigurati da se svi konji koji se nalaze sada u logoru potkuju i da budu spremni za vršidbu.

9. Vršidba će se započeti sutra, 3. jula u Bravčevom Docu. Njom će rukovoditi drug intendant Drezga Božidar, a vojničko osiguranje drug Bračulj Ivan. Svi partizani četae na licu mjesta u Bravčevom Docu na osiguranje i pomoć u radu i prenosu. Na sutrašnji dan treba se pobriniti također za hranu, tako da se iz magazina obje čete iskoriste potrebna količina brašna, kukuruzne klice.

10. Ovaj Stab treba stalno izvještavati o napretku posla. Izvještaje treba poslati: pred večer prije samog početka kosidbe, 2. u sru poslije kosidbe i za vrijeme prenosa u Bravčev Dolac. Izvještaje će slati drug intendant Drezga Božidar.

11. Upozoravamo sve rukovodioce i partizane na ekonomski i politički značaj ove akcije. Ona mora da nama donese veliku ekonomsku pomoć, a pred seljacima ona mora da pokaže koliko je organizaciona snaga i svijest partisanske vojske. Svi partizani moraju da pokazuju valjantost, samostalnost, budnost i iznad svega raspoloženje i veselje pri radu. I vojska i nar od treba da osjete da je i to jedno djelo u našoj borbi sa ocalodjenje. U tom smislu neka se mobilizuju svi politički vođaeranci i svijesniji drugovi, kako bi čitava ta stvar svršla na materijalnu i moralnu uspjehom.

SM. T. FAŠIZMU - SLOBODA NARODU

Politički komesar:

Ordin de zi al „Armatei de eliberare“ cu privire la jefuirea lanurilor de cereale ale mănăstirii Dragovic (Facsimil)

Traducerea facsimilului dela pag. 73:

Statul Major al zonei a IV-a operative

2 Iulie 1942

No. 189/942

Către

Intendent, Comandantul Companiei din tabără, Comandantul
Companiei din Vrbovsko.

1. In noaptea de 2 spre 3 Iulie veți avea grijă să secerăți grâul mănăstirii dela Dragovici, să transportați recolta la Bravceci Dolac și să asigurați militărește întreaga operație.

2. Conducerea tehnică și de organizare a acțiunii va fi preluată de tovarășul Intendent Drezga Bozidar cu ajutorul tovarășului ofițer Ivan Grubisa.

3. Asigurarea militară va fi făcută de compania Vrbovsko, sprijinită de compania din tabără. Conducerea va fi preluată de tovarășul comandant Ivan Brakulj.

4. Asigurarea militară constă din ocuparea punctelor din împrejurimile mănăstirii Dragovici, astfel că orice apropiere a forțelor de ocupație și a bandelor de Cetnici în scopul de a opri seceratul și transportarea grâului să fie împiedecată.

5. Tovarășul econom se va duce imediat la Koljano cu Ivane Grubiska, Stipe Romaci, Djuro Bogovaci, Ivan Brakulj și patru partizani țărani din compania Vrbovsko.

6. Imediat ce vor ajunge trebuie adunat și pregătit imediat materialul de legat necesar.

7. Tovarășul econom, împreună cu ajutoarele sale, va executa imediat următoarele însărcinări:

a) să mobilizeze un număr cât mai mare, cel puțin 25, de secerători,

b) să mobilizeze un număr cât mai mare de tovarăși țărani, cel puțin 75, în afară de secerători, pentru ajutor,

c) să mobilizeze un număr cât mai mare de cai, cel puțin 60. De fiecare cal mai trebuie mobilizat și câte un vizitiu și câte un lucrător,

d) Tovarășul comandant al companiei din tabără va posta sentinele pe drumul spre mănăstire până la Bracev Dol, mai ales trebuie postată o gardă bună de cel puțin patru oameni înarmați lângă aria de treerat din Dolac.

Misiunea ei va fi să bage bine de seamă ca să nu se piardă nimic din grâu și din paie pe drum sau la arie.

e) Tovarășul intendent și comandantul companiei cantonate se vor îngriji să se ducă acolo hrană suficientă pentru

două mese. Vor lua un bucătar, un măcelar, personal de ajutor și veselă.

8. Comandantul companiei din tabără va porni imediat după masa de prânz la drum. Înainte trebuie să se îngrijească de potcovirea tuturor cailor ce se află în tabără, astfel ca ei să fie buni pentru treerat.

9. Treeratul va începe mâine, 3 Iulie, la Bracev Dolac. Executarea stă în sarcina tovarășului intendent Drezga Bozidar, siguranța militară în cea a tovarășului Ivan Braculj. Toți partizanii vor rămâne la Bracev Dol pentru pază și pentru a ajuta la muncă și la transport. Pentru ziua de mâine trebuie pregătită și hrana, punându-se la dispoziție cantitățile de făină necesare din magazia taberei.

10. Statul Major trebuie ținut la curent neîncetat cu mersul trebei. Rapoartele trebuiesc scrise în ajunul secerișului, dimineața după seceriș și în timpul transportului spre Bracev Dolac. Rapoartele vor fi trimise de către tovarășul intendent Drezga Bozidar.

11. Facem atenți pe toți cei însărcinați și pe partizani asupra însemnătății economice și politice a acestei acțiuni. Ea trebuie să ne aducă un mare ajutor economic, iar țăranilor ea trebuie să le arate cât de mare este puterea de organizare și conștiința armatei partizanilor. Toți partizanii trebuie să dea dovadă de hărnicie, conștiinciozitate, prudență și mai presus de orice de voință și plăcere de a munci. Atât ostașii cât și poporul trebuie să simtă că este vorba aici de o acțiune a luptei noastre de eliberare. În acest sens trebuiesc mobilizați toți comisarii noștri politici și tovarășii conștiinței, pentruca întreaga chestiune să se sfârșească cu un deplin succes material și moral.

Moarte Fascismului — Libertate Poporului!

Comisar Politic: **Milici**, membru al partidului

L. S.

(Statul Major al zonei a IV-a operative
a formațiilor pentru eliberarea poporului și
de partizani)

PROLETERI SVIJU ZEMALJA UJEDINITE SE!

PROLETER

ORGAN CENTRALNOG KOMITETA
KOMUNISTIČKE PARTIJE
JUGOSLAVIJE

Broj 14 - 15

Mart - april 1942.g.

KOMUNISTIČKA PARTIJA I KO SU SVE SAVEZNICI OKUPATORA

Usljed sve vrstih pojava da mnoge, tako zvane pristalice Londona i jugoslovenske vlade otvoreno saraduju sa okupatorima i njegovim slugama, Pavelićem i Nedićem, u borbi protiv narodno-oslobodilačkog pokreta u Jugoslaviji, a naročito protiv komunističkih, mnogi naši drugovi misle, da je to rezultat neke promjene u vanjskoj politici Engleske i Amerike, koje, tobože imaju uticaj na te reakcionarne elemente. Ovako posmatranje stvari bilo bi u sadašnjoj situaciji nepravilno i pogrešno. Engleska i Amerika saveznice su Sovjetskog Saveza u borbi protiv fašističkih osvajača, bez obzira na to što i u Engleskoj i u Americi ima nemali broj reakcionarnih, krupno-kapitalističkih klika, koje su simpatije još uvijek na strani Hitlera, kao udarne pesnice međunarodne reakcije. Ali ne treba zaboraviti da je ogromna većina engleskog i američkog naroda za borbu protiv fašističkih osvajača i da baš zbog toga, savez Amerike, Engleske i Sovjetskog Saveza, predstavlja jedan snažan nepobjediv

„Proleter“ — Coperta organului Comitetului Central al Partidului Communist Jugoslav (Facsimil).

Tipărit la 10.III.1944 de Tip. Gorjan
Calea Moșilor 318 — Reg. Com. 635/1941

www.dacoromanica.ro